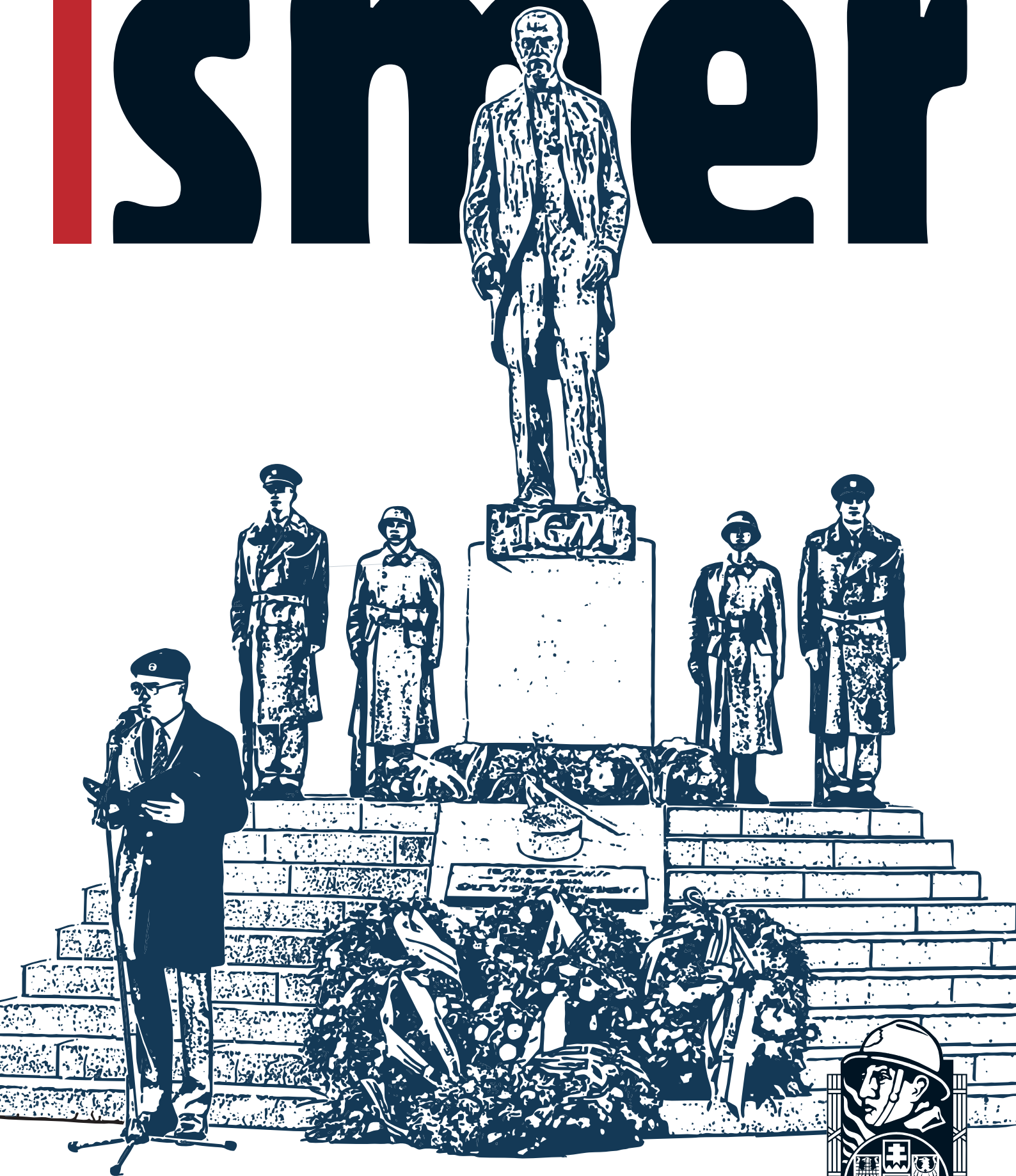

Směr

Opustil nás
br. generál Masopust

Uctění památky
prezidenta Masaryka

Vzpomínkové akce
legionářských jednot

Z historie pluku 46
i Řádu bílého lva

PAMÁTNÍK
ODBOJE
ŽAMBERK

GENERÁL JOSEF KNOP

60. VÝROČÍ ÚMRTÍ

3. KVĚTEN 2026

14:00 Památník odboje Žamberk
Slavnostní otevření stálé expozice o Josefu Knopovi

13. KVĚTEN 2026

17:00 Pivovar Žamberk
Přednáška „Generál Josef Knop” - přednáší V. Severin

MUZEJNÍ SEZÓNA 2026
V PAMÁTNÍKU ODBOJE ŽAMBERK PŘEDSTAVÍ:

STÁLÉ EXPOZICE
Generál Josef Knop
Legionář Bedřich Havlena
Operace Barium

VÝSTAVY
Vládní vojsko v odboji 1939–1945 / květen - červenec
Ze sbírek Muzea čs. legií / srpen - říjen
Historie útočné vozby 1918–1939 / květen - říjen

VENKOVNÍ VÝSTAVY
Návrat čs. legií do vlasti / květen - říjen

@pamatnikodboje

VÁLEČNÍ VETERÁNI

 Poslední sbohem bratru generálovi Masopustovi **2-3**

 Centrum, které v jižních Čechách dlouho chybělo **4-5**

 Projekt Péče ČsOL o válečné veterány v ČR pokračuje i v roce 2026 **6-8**

 Doprava válečných veteránů **9**

 Jubileum bratra Josefa Svobody **10**

 Bratr Jan Ihnatík oslavil 104. narozeniny **11**

 V tábořském komunitním centru křtili Čejenovu knihu o výsadkářích **12**

 Blahopřání ke kulatým narozeninám sestry Majky Charvátové **13**
TRADICE

 Legionáři uctili památku prezidenta Masaryka **14-16**

 Karlovy Vary uctily 176. výročí narození T. G. Masaryka **17**

 Po roce opět v Drážďanech **18-19**

 Památce všech obětí okupace **20-21**

 Pietní vzpomínka na obránce Czajankových kasáren **22**

 Obrana národa na Mladoboleslavsku **23**

 Památce představitelů Čs. obce legionářské **24**

 Zemřel bratr Bohuslav Andrš, bývalý tajemník ČsOL **25**

 Posádkové velitelství Praha pečuje o odkaz bratra generála Sedláčka **26**

 Poslední rozloučení s bratrem Feďou Vrábelem **26**
STALO SE

 Pripomenuli jsme si Milana Hodžu **27**

 V Žamberku jsme si připomněli hrdinství parašutistů z BARIA **28**

 Vzpomínka na hrdinu domácího odboje **29**

 Po sedmnácté Silver A v paměti tří generací **30-31**

 Spomienka na príchod čs. štátnej správy do Bratislavy **32**

 Prátelství, které stále trvá **32**
ČINNOST JEDNOT

 Rovensko si připomnělo výsadkáře ze zpravodajské skupiny Antimony **33**

 12. memoriál Jana Kudliče **33**

 Členové Jednoty ČsOL Olomouc 2 pomáhají přímo na Ukrajině **34-35**

 Vzpomínka na generála Fajtla **35**

 Pripomínky osudů občanů židovského původu na Kladensku **36-37**

 Deset let bez Mikuláše Končického **38**

 X. ročník Memoriálu genpor. Ing. Mikuláše Končického **39**

 Za padlými o Těšínsko **40**

 90 let praporu chomutovské jednoty **41**
HISTORIE

 Historie Pěšího pluku **42-43**

 100. výročí předání plukovního praporu Pěšímu pluku **46 44**

 Co muzeum „Na Kočičáku“ k příležitosti 100. výročí předání praporu připravuje? **45**

 Řád bílého lva a jeho historie **46-49**

 Partyzánský oddíl zvláštního určení Zarevo **50-54**

 Z prken legionářského divadla až do výboru spořilovské jednoty ČsOL **55**
INFORMACE

 Předplatné **56**

Poslední sbohem bratru generálovi Masopustovi

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Tolarová, sbírka ČsOL

Poslední pamětníci a veteráni druhé světové války nás opouštějí a s nimi i osobní svědectví o nejděsivější etapě moderních dějin. Jejich odkaz uchovává Československá obec legionářská, která navazuje na tradici prvního legionářského odboje. Generálporučík ve výslužbě Miloslav Masopust byl sám členem legionářské Obce, zajímal se o dění ve spolku a osobně vyprávěl příběh našeho druhého odboje, do kterého se zapojil v devatenácti letech. Hrůzy války viděl během probíjení se přes Karpaty a osvobozování Československa. Měl štěstí, neboť jej po válce čekal ještě dlouhý život. Posledních několik desítek let byl jeho život spojen i s novodobými legionáři. A jako jsme spolu oslavili (nejen) 100. narozeniny, byli jsme i u jeho odchodu. V pondělí 12. ledna 2026 jsme dali bratru Masopustovi poslední sbohem.

Rozloučení s vojenskými poctami se konalo ve vojenském kostele sv. Jana Nepomuckého na pražských Hradčanech. Obřadem provázel hlavní kaplan Armády České republiky plukovník Jaroslav Knichal. Mimo členů rodiny byli přítomni příslušníci armády, zástupci ministerstva obrany, historici, členové spolků a několik příznivců. Delegaci ČsOL vedli oba místopředsedové, br. Karel Ludvík a br. Tomáš Pilvousek. Právě funkci místopředsedy ČsOL br. Masopust po několik let vykonával. Hold mu vzdali také členové v historických stejnokrojích československých vojáků z východní fronty s praporem Ústředí ČsOL.

S generálem Masopustem se v prosloveh rozloučili náčelník Vojenské kanceláře prezidenta republiky generálporučík Radek Hasal, náčelník Generálního štábu AČR armádní generál Karel Řehka, náčelník dělostřelectva AČR plukovník generálního štábu Marcel Křenek, a ředitel Odboru pro válečné veterány a válečné hroby Ministerstva obrany České republiky plukovník Robert Speychal. Po představitelích ozbrojených sil a ministerstva obrany pronesl

smuteční řeč nad rakví místopředseda ČsOL br. Pilvousek. Zde je celé její znění:

„Drahá paní Heleno, zarmoucená rodino, vzácní smuteční hosté, bratři a sestry, byl mi svěřen těžký, o to ale čestnější úkol – promluvit u rakve bratra generálporučíka Miloslava Masopusta jménem Československé obce legionářské.

Ztrátou bratra Miloslava odchází vzácný člověk. Člověk, kterému jsme všichni na prvním místě vděční za to, že můžeme žít své životy svobodně. Nám, bratřím a sestrám z Československé

obce legionářské, odchází také přítel, který tři desetiletí svého života zasvětil našemu spolku a jeho poslání.

Bratr generál Miloslav Masopust požíval u našeho členstva oprávněně pevného respektu, jehož důkazem je mimo jiné skutečnost, že zastával funkci místopředsedy Československé obce legionářské.

Energie a odhodlání, s nimiž se doslova do posledních chvil účastnil veřejného života, byly pro nás všechny ohromující a mimořádně inspirující.

Pokud bychom hledali vzor válečného veterána, který – navzdory ubývajícím silám – sveřepě nesl dál odkaz odboje a památku svých spolubojovníků, vždy si vzpomeneme na bratra generála Miloslava Masopusta. Uslyšíme jeho razantní hlas, kterým k nám promlouval, aby nenechal nikoho na pochybách o tom, že si je sám dobře vědom důležitosti zprostředkovat současné společnosti své svědectví.

Bratře Miloslave, jménem sester a bratří, celého členstva Československé obce legionářské, Ti děkuji za Tvé hrdinství tváří v tvář nepříteli. Děkuji Ti za vše, cos vykonal pro zachování odkazu boje za svobodu. Děkuji Ti za Tvá slova podpory a za důvěru, s níž jsi sledoval naši práci.

Děkuji Ti za to, že jsme mohli být přáteli.

Věčná čest Tvé památce!"

Miloslav Masopust se narodil 26. září 1924 v Českém Straklově na Volyni. Do 1. samostatné brigády 1. československého armádního sboru v SSSR vstoupil v březnu 1944 a po základním výcviku byl zařazen do samostatného praporu samopalníků. Během bojů na Dukle byl raněn a po vyléčení byl převelen k 5. dělostřeleckému pluku. Na konci války dosáhl povýšení do hodnosti rotného. Demobilizoval, ale následně se do armády vrátil, absolvoval dělostřelecké učiliště v Hranicích a sloužil u baterie ve Slaném. Až do roku 1980, kdy byl v hodnosti plukovníka z armády propuštěn, sloužil u různých útvarů dělostřelectva a raketového vojska. Později, jako člen Československé obce legionářské, patřil k neaktivnějším veteránům druhé světové války u nás. V roce 2022 byl povýšen do hodnosti generálporučíka ve výslužbě, byl také nositelem Řádu Bílého lva.

Ke svému válečnému působení říkal: „Byli jsme víceméně odhodláni udělat všechno pro to, aby to Československo bylo zase svobodné.“

Nikdy nezapomeneme. ■

Centrum, které v jižních Čechách dlouho chybělo

text br. Miroslav Šindelář
foto Jan Schejbal, MO; ČsOL

V jihočeském Táboře bylo v pátek 23. ledna 2025 za účasti ministra obrany Jaromíra Zůny, prvního zástupce náčelníka GŠ AČR generála Miroslava Hlaváče a dalších významných hostů slavnostně otevřeno komunitní centrum pro válečné veterány.

Zařadilo se tak mezi již fungující komunitní centra v Brně, Olomouci a Praze, která pomáhají válečným veteránům.

Přítomní slavnostnímu oficiálnímu zahájení provozu komunitního centra byli také ředitel Odboru pro válečné veterány a válečné hroby MO ČR plukovník Robert Speychal, místopředseda Československé obce legionářské br. Karel Ludvík, vedoucí projektu Péče ČsOL o válečné veterány br. Viktor Šinkovec a další hosté.

Ministr obrany Jaromír Zůna nazval otevření komunitního centra v Táboře velkým počinem a řekl: „Město Tábor je od nepaměti spojeno s armádou. I dnes zde sídlí několik významných útvarů. Řada vojáků, kteří v nich slouží, spojili své životy s Tábořem a jeho okolím. Otevření zdejšího komunitního centra osobně považuji za důležitý krok v posílení naší rozvíjející se péče o válečné veterány, kterých dnes máme více než šestnáct tisíc. Je důkazem toho, že si vážíme těch, kteří nasazovali své životy ať už ve válkách či jiných konfliktech. Dáváme jim systematickou péči poté, co vykonali kus odvážné práce pro naši zemi. Vojáci, kteří věnovali podstatnou část svého života službě vlasti často mají dovednosti, které se těžko uplatňují v civilním životě a mnozí si po odchodu z armády nevědí rady

se svou profesní budoucností. Proto vítám vznik takovýchto center, která dokáží podat pomocnou ruku, poradit."

Součástí slavnostního otevření centra byla i přehlídka dvou speciálně upravených vozů VW Caddy, které v rámci projektu Československé obce legionářské už slouží válečným veteránům pro přepravu nejen do zdravotnických zařízení.

Účastník šesti zahraničních misí, válečný veterán rotný Milan Tazi Cisár v projevu poděkoval za všechny své kolegy za otevření centra a podtrhl, že jde o krásný dárek. Centrum vnímá nejenom jako kontaktní místo, kde veteráni dostanou

relevantní informace, získají podporu, péči, ale že zde také pracují vojáci, kamarádi z misí, kteří válečným veteránům dobře rozumějí.

V současné době připravují pracovníci táborského komunitního centra co nejpestřejší využití svých prostor. Pravidlem by se měly stát nejen besedy s armádními funkcionáři, ale také mělo by sloužit pro klubovou a schůzovní činnost. Na duben se zde chystá beseda s generálem Petrem Svobodou, který ve stejný den, jako bylo slavnostně otevřeno KCVV v Táboře, převzal velení nad Teritoriálními silami AČR. ■

br. Viktor Šinkovec
vedoucí projektu

Projekt Péče ČsOL o válečné veterány v České republice pokračuje i v roce 2026

Projekt Péče ČsOL o válečné veterány v České republice vychází z patnáctiletých zkušeností Československé obce legionářské s prací s válečnými veterány a jeho aktualizace pro rok 2026 reaguje na novou koncepci Odboru pro válečné hroby a válečné veterány pro oblast péče o válečné veterány, kterou od roku 2024 realizuje prostřednictvím Agentury pro podporu válečných veteránů (APVV). Projekt ČsOL v žádném případě nesupluje činnost APVV, ale v úzké součinnosti ji doplňuje, a to zejména v zajištění osobního styku s nejstaršími válečnými veterány.

Od ledna roku 2024 působí po celé České republice Agentura pro podporu válečných veteránů jako výkonný prvek ministerstva obrany pro oblast péče o válečné veterány. Projekt POVV je doplňkem celkové péče, zaměřený na realizaci specifických společenských potřeb veteránů seniorských věkových skupin a slouží ke zprostředkování případné zdravotní nebo sociální pomoci veteránům cestou standardních postupů péče realizované Odborem pro válečné veterány a válečné hroby MO.

CÍL PROJEKTU

Cílem projektu POVV je poskytnutí pomoci a součinnosti Agentuře pro podporu válečných veteránů především v oblasti péče o nejstarší válečné veterány. U nejstarších,

ohrožených či osamělých válečných veteránů zabránit jejich sociálnímu vyloučení, pomoci monitorovat jejich zdravotní či sociální stav a pomoci jim při plnohodnotném zapojení do života společnosti, zejména v jejich přirozeném prostředí, a to s kvalifikovaným přihlédnutím k jejich fyzickým a psychickým schopnostem a možnostem. Dalším neméně důležitým cílem je i zachování kulturního odkazu a dědictví, které nesou váleční veteráni.

Účelem projektu a dotačním programem podporovanými aktivitami je především poskytování individuální péče a podpory osobám cílové skupiny, při respektování současných změn v systému péče o válečné veterány (VV). Jedná se o zajištění osobního styku s nejstarší kategorií válečných veteránů, monitorování jejich stavu, zprostředkování poradenství, informovanosti a nabídky služeb sociální prevence. Dále se jedná i o vyhledávání ohrožených válečných veteránů, zabezpečení individuální péče pro tuto skupinu a plnění dalších úkolů pracovníků APVV v oblasti péče o válečné veterány.

CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou osob jsou váleční veteráni, nositelé osvědčení podle zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů:

- druhováleční veteráni
- novodobí váleční veteráni starší 75 let
- váleční veteráni účastníci odboje a odporu proti komunismu
- váleční veteráni mladší 75 let s vážným zdravotním znevýhodněním

Druhoválečným veteránem (DVV) je občan České republiky, který byl účastníkem národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a je nositelem osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých účastnících národního boje za osvobození, ve znění pozdějších předpisů.

Novodobým válečným veteránem (NVV) je nositel osvědčení dle zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů.

Válečným veteránem – účastníkem odboje a odporu proti komunismu (TVV) je občan České republiky, nositel osvědčení, který uskutečňoval odboj a odpor proti komunismu některou z forem definovanou v zákoně č. 262/2011 Sb.

V době přípravy projektu na rok 2026 žilo v ČR 51 druho-válečných veteránů. Jejich průměrný věk je 97,7 let. Dále je v projektu evidováno 5 válečných veteránů III. odboje, jejichž průměrný věk je 86,6 let. Z hlediska statistiky rozpočet

uvazuje s předpokládaným středním počtem 42 osob. V seniorském věku 75+ je evidováno 199 novodobých válečných veteránů. V projektu dále evidujeme 18 válečných veteránů mladších 75 let, ale s vážným zdravotním znevýhodněním.

ČINNOSTI PROJEKTU

Pro podrobné zpracování obsahu, činností a rozpočtu projektu bylo využito dlouhodobě získávaných poznatků a informací z realizace projektů Péče ČsOL o válečné veterány v letech 2010–2025, včetně plnění smluv o dlouhodobé spolupráci na realizaci projektu Péče ČsOL o válečné veterány v ČR v předcházejících

letech a současně smlouvy na roky 2022–2025, při zachování cílů a základních parametrů projektu.

Předmětem projektu je realizace požadovaného cíle projektu a dotačním programem podporovaných činností.

Jedná se o následující činnosti:

- poskytnutí pomoci a součinnosti Agentuře pro podporu válečných veteránů koordinace péče o VV s pracovníky APVV péče o nejstarší, ohrožené či osamělé válečné veterány předávání a porovnávání získaných informací, případně dohledávání VV
- zajištění osobního styku s nejstaršími válečnými veterány a udržení kontaktu s nimi zajištění osobního nebo telefonického styku s DVV, TVV a nejstaršími veterány v jejich přirozeném prostředí, podle aktuálních potřeb a zájmu veterána
- zprostředkování informovanosti válečných veteránů o činnosti MO, armády ČR a NNO poskytování informací veteránům o možnostech zvýhodnění (benefitů) při využívání různých programů v oblasti sociálního zabezpečení a sociálních služeb pro tyto osoby, včetně možnosti pomoci ze strany OVVH a APVV,
- zapojení válečných veteránů do činnosti ČsOL i dalších NNO zprostředkování osobních setkání při příležitosti narozenin a realizací dalších aktivit místně příslušných komunitních center APVV, případně v součinnosti s nimi,
- zprostředkování poradenství válečným veteránům zprostředkování pomoci při čerpání sociálních a zdravotních programů, při řešení sociálně právních a sociálně zdravotních problémů zajištění informování místně příslušného pracoviště APVV
- zprostředkování služeb sociální prevence válečným veteránům zjišťování potřeb jednotlivých veteránů především v oblasti sociálně právní a sociálně zdravotní a předávání získaných informací poskytovateli dotace cestou místně příslušného pracoviště APVV pomocí při kontaktu nebo zprostředkování psychologické pomoci
- vyhodnocení získaných informací aktualizace databáze kontaktních údajů válečných veteránů

- zajištění zpětné vazby pro poskytovatele dotace vedení databáze kontaktů válečných veteránů, jejich aktualizace vyhodnocování získaných informací vyúčtování projektu

Záměr projektu pro rok 2026 předpokládá činnost terénních koordinátorů podle krajů, seskupených do struktury podle skupin APVV. V případě potřeby, budou terénní koordinátoři oblastí doplněni, především z řad válečných veteránů, členů ČsOL, pro jednotlivé VV podle požadavku na součinnost od APVV. Jedná se především o případy řešení případů znevýhodněných veteránů, kdy je vítaná osobní znalost problematiky veterána a je již z minulosti navázán osobní vztah.

Pracovníci projektu prošli teoretickou přípravou v oblasti zdravotní péče a teoretickou psychologickou přípravou na téma asertivní vyjednávání zajištěnou certifikovaným lektorem, někteří pracovníci projektu mají absolvovaný kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách, u ostatních se předpokládá jeho absolvování v roce 2026. ■

Doprava válečných veteránů

Součástí projektu Kompenzační pomůcky válečným veteránům (projekt KPVV), je i zajištění dopravy pro válečné veterány např. do zdravotnického zařízení či k vyřízení jiných záležitostí, vozidlem uzpůsobeným pro bezbariérovou přepravu. Cílovou skupinou pro využití dopravy jsou váleční veteráni (VV), nositelé osvědčení podle příslušné legislativy ve starobním důchodu nebo se zdravotním znevýhodněním.

Pro tyto účely Československá obec legionářská od loňského května disponuje třemi bezbariérovými vozy VW Caddy Maxi v úpravě pro přepravu vozíčkáře na vozíku. V poskytování dopravy válečným veteránům pokračujeme i v roce 2026.

Dopravu lze žádat u dispečera, kterého vykonává Ján Keveš, tel. 792 333 495, mail: dopravavv@csol.cz

Požadavky podává buď přímo válečný veterán, nebo pracovníci péče o válečné veterány, nebo osoba pečující o veterána, mailem na adresu dispečera nejpozději 2 dny předem. V případě kolize termínů má přednost dřívější požadavek, nedojde-li k jiné dohodě. Vzor požadavku je na webu www.csol.cz

ČsOL však není poskytovatelem zdravotnické dopravní služby ve smyslu zákona 372/2001 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejího poskytování. Naše vozy nemají ani jakékoliv jiná práva nebo oprávnění k parkování, nad rámec běžných vozidel podle zákona o provozu na pozemních komunikacích. Proto našimi vozy nelze řádně přepravovat veterány, u kterých je zdravotní kontraindikace a jejichž přeprava vyžaduje použití specializovaného vozidla (sanitka) nebo zdravotnického doprovodu.

Pro zdravotní dopravu lze využít obdobný projekt Sdružení válečných veteránů, který doplňuje rozsah služeb o přepravu ležících a těžce nemocných či těžce hendikepovaných VV v najímaných sanitkách včetně zdravotnického personálu. Stručně řečeno, k dopravě na obvyklou prohlídku lze použít vozidla ČsOL, na odvoz po složitějším zákroku, kde jsou zdravotní rizika, je nutné kontaktovat SVV. Naši dispečeři jsou ovšem v součinnosti a požadavky, které nám nepřísluší si vzájemně předáváme.

Od počátku roku jen do konce letošního února bylo provedeno 91 jízd pro válečné veterány, což v součtu představuje přes 17 tisíc ujetých kilometrů.

Rozsah a účel jízd se neomezuje jenom na dopravu do nemocnic. Vozíme veterány na pietní a kulturní akce. Pro druhovělečné veterány zajišťujeme i pravidelné nákupy. Pro skupiny válečných veteránů jsme zajišťovali i návštěvu muzea a návštěvu válečného veterána, spolubojovníka z mise, v domě s pečovatelskou službou.

Dopravu válečných veteránů pokračuje, proto neváhejte a zašlete své požadavky na dopravavv@csol.cz Jsme tu pro vás. ■

Jubileum bratra Josefa Svobody

br. Petr Tolar

Bratr podplukovník ve výslužbě Josef Svoboda, veterán druhé světové války, bývalý příslušník československé zahraniční armády na východní frontě a člen Jednoty Československé obce legionářské Praha 2 oslavil překrásné 100. narozeniny!

Mezi gratulanty nechyběl ani br. Viktor Šinkovec, vedoucí projektu Péče o válečné veterány. Bratře podplukovníku, všichni z Československé obce legionářské Ti přejeme pevné zdraví a životní elán, a děkujeme za Tvou službu.

Josef Svoboda se narodil 9. března 1926 v obci Nižný Hrušov, v okrese Vranov nad Topľou na východě Slovenska, manželům Marii a Danielovi Kukolosovým. Jeho rodné jméno tedy znělo Jozef Daniel Kukolos. Rodina žila v chudých poměrech, a tak se otec natrvalo odstěhoval za práci do Jižní Ameriky. Jozefovi bylo čerstvě třináct let, když došlo k rozdělení Československa a vznikla první Slovenská republika vedená klerofašistickým režimem.

Když se v roce 1941 zapojila i slovenská armáda po boku německé branné moci do války se Sovětským svazem, týkalo se to i Josefova staršího bratra Jana (roč. 1921), který absolvoval tažení na východní frontě jako příslušník Rychlé divize. Využil však příležitosti, přeběhl k Sovětům a v červenci 1944 vstoupil do československé zahraniční armády v Sovětském svazu. Když se pak sovětské a československé jednotky probily Dukelským průsmykem a vstoupily na východní Slovensko, přidal se k bratrovi i mladý Jozef.

Coby osmnáctiletý byl odveden v polovině ledna 1945 v Humenném. Po minimálním výcviku a zařazení k obsluze 82mm minometů u 4. brigády se již v únoru zúčastnil bojů u Liptovského Mikuláše, kde se setkal s bratrem, a následně pak dalšího osvobozování slovenského a moravského území. Oznámení o konci druhé světové války jej zastihlo v Rožnově pod Radhoštěm. V armádě setrval ještě pár let po skončení války, a proto byl také v roce 1947 nasazen na východě země proti oddílům Ukrajinské povstalecké armády, tzv. banderovců, které přes Slovensko pronikaly na západ, a přitom přepařovaly československé občany.

Když armádu opustil, přestěhoval se do Trutnova a až do důchodu se živil jako dělník ve Východočeských uhelných dolech v Žacléři. Po první svatbě si vzal manželčino příjmení a stal se Josefem Svobodou. Před šesti lety vstoupil do řad Československé obce legionářské a v loňském roce se stal čestným občanem města Trutnov.

V jednom z rozhovorů shrnul válečné zážitky těmito slovy: „Stačí prodělat jenom týden přímo na frontě a člověk na to nikdy nezapomene. Když vidíte desítky mrtvých a rozrhaná těla, tak to není pro mladého člověka příjemný pocit.“ ■

Bratr Jan Ihnatík oslavil 104. narozeniny

br. Petr Tolar

Bratr plukovník ve výslužbě Jan Ihnatík, veterán druhé světové války, bývalý dělostřelec československé zahraniční armády na východní frontě, nejstarší veterán v České republice a člen Jednoty Československé obce legionářské v Havířově oslavil neuvěřitelné 104. narozeniny!

Jedním z četných gratulantů byl na počátku března rovněž vedoucí projektu Péče o válečné veterány br. Viktor Šinkovec. Oslavenec měl dobrou náladu a pro br. Šinkovce bylo velikou ctí br. Ihnatíkovi osobně poblahopřát a pohovořit s ním.

Bratře plukovníku, všichni z Československé obce legionářské Ti přejeme pevné zdraví a životního elánu, a děkujeme za Tvou službu.

Jan Ihnatík se narodil 1. března 1922 v Poroškovu na Podkarpatské Rusi v tehdejší Československé republice. Když pak byla tato část Československa od března 1939 okupována Maďarskem, byl nucen vstoupit do maďarské polovojenské organizace pro chlapce zvané Levente (Leventeszervezetek). Maďari tam chlapce připravovali k následné vojenské službě.

Společně se dvěma přáteli se na jaře 1940 rozhodl utéct na východ. V Sovětském svazu byli ihned zatčeni a za ilegální přechod hranic dostal Jan Ihnatík tři roky vězení v nápravně-pracovním táboře, nechvalně známém systému GULAG. V nucných podmínkách byl nasazován na těžké práce v lesnictví, stavebnictví i zemědělství. V jednom z gulagů se Ihnatík seznámil s táborovým lékařem, který mu pomohl předstírat pracovní úraz a pomohl mu k přemístění na mírnější práce do učňovské školy. Tam setrval až do propuštění počátkem roku 1943.

Z tábora odjel do Buzuluku, kde byl od 13. února 1943 odveden do československé zahraniční armády. Absolvoval poddůstojnickou školu a dělostřelecké učiliště, na frontu pak odešel coby dělostřelec 1. československého armádního sboru v SSSR. Prošel bojovou cestou před Dukelský průsmyk, bojem u Jasla a osvobozením Slovenska. Válka pro něj skončila u přerovského Břestu v květnu 1945. Utrpěl několik zranění, ale mohl po válce zůstat v armádě, stal se důstojníkem a až do důchodu sloužil u několika útvarů. Po obnově Československé obce legionářské se stal jejím členem v jednotě Havířov.

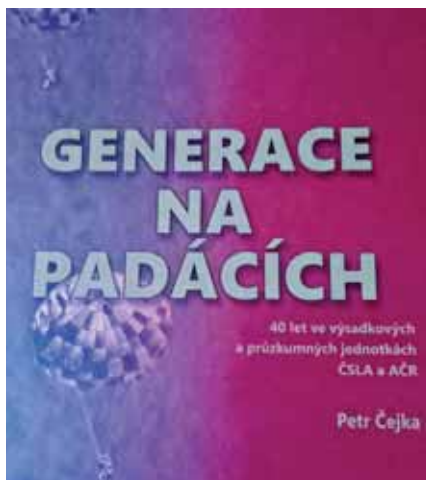
Dnes je ve svých 104 letech nejstarším veteránem druhé světové války v České republice. I přes svůj věk je stále aktivní, věnuje se zahrádce a zajímá se o celkové dění. ■

V táborském komunitním centru křtili Čejenovu knihu o výsadkářích

br. Miroslav Šindelář

Ve čtvrtek 19. února 2026 se v Komunitním centru pro válečné veterány v Táboře uskutečnil křest 2. vydání knihy plukovníka v. v. Petra Čejky s názvem *Generace na padácích*.

Na setkání s výsadkářskou legendou, kterou plukovník Čejka bezesporu je, a který je znám mezi výsadkáři pod pseudonymem Čejen, přijelo více než padesát hostů. Dorazili nejen váleční veteráni, ale také ti, kteří chtěli využít možnosti získat nevšední knihu, jež je mezi znalci vysoce ceněna.

Setkání s autorem si nenechali ujít ani generálové – velitel Teritoriálních sil AČR brigádní generál Petr Svoboda a zástupce náčelníka Vojenské policie brigádní generál Pavel Huták. Právě oni pomohli autorovi pokřtít knihu a popřáli jí, aby veliký zájem o ni byl stále aktuální.

Po více než dvou letech od prvního vydání knihy se opět dostává k vybraným čtenářům kniha, která je zdařilá nejen svým obsahem, ale také grafickým zpracováním. Ostatně její autor se přiznal, že po dvou letech čekání z něho spadla určitá nervozita, neboť si byl vědom toho, že na další výtisky čeká mnoho zájemců.

„Sám jsem se divil, jak se po prvních knihách doslova zaprášilo a když se tenčila zásoba prvního vydání, pečlivě jsem

vážil, komu ji daruji,“ uvedl plukovník Čejka. Dodal, že stejně jako první vydání, představuje i to druhé náklad tisíc kusů.

Vyjádřil velký dík Ministerstvu obrany ČR, Vojenskému historickému ústavu a všem lidem, kteří pomohli jeho knize na svět.

Při představení některých kapitol prozradil, že na pozadí jeho osobních vzpomínek se před čtenářem odvíjí novodobá historie výsadkového vojska. To bylo ostatně jeho srdcovou záležitostí po celý jeho život a sám podtrhl motto: Jednou výsadkář navždy výsadkář!

Po krátké besedě s autorem následovala všemi velmi očekávaná autogramiáda, při níž autor vepisoval obdarovaným do knihy osobní vzkazy.

První oficiální akci od nedávného otevření táborského komunitního centra hodnotili všichni její účastníci jako velmi zdařilou a prospěšnou. Pochvalovali si zázemí, které zde váleční veteráni získali. ■

Blahopřání ke kulatým narozeninám sestry Majky Charvátové

br. Petr Tolar
foto ses. Zuzana Palová

Sestra kapitánka ve výslužbě Marie „Majka“ Charvátová, novodobá válečná veterána, zkušená zdravotní sestra a hematoložka, bývalá příslušnice polních nemocnic na Balkáně a v Iráku, a také členka Jednoty Československé obce legionářské Praha 1 i oblíbená pomocnice válečných veteránů oslavila 80. narozeniny!

Sestro Majko, všichni z Československé obce legionářské Ti přejeme zdraví a štěstí, a děkujeme za Tvou službu.

Marie Charvátová se narodila 12. března 1946 v Zábřehu. Po střední škole nastoupila na transfúzní oddělení Ústřední vojenské nemocnice Praha ve Střešovicích, kde získala praxi a následně atestaci v rámci pomaturitního studia ve svém oboru – hematologii neboli studiu krve a všech jejích složek.

Všechny naučené znalosti pak využila během zahraničního nasazení na misích. V roce 1994 se v rámci polní chirurgické nemocnice zúčastnila zahraniční mise UNPROFOR na území bývalé Jugoslávie. Český (původně československý) prapor byl nasazen společně s Francouzi a Keňany. Na území tehdejší Republiky Srbská Krajina – separatistického státního útvaru na území dnešního Chorvatska – měli čeští vojáci za úkol udržování kontrolních stanovišť, patrolování, distribuci humanitární pomoci i dohlížení nad bezpečností utečenců.

Jednalo se o mírovou misi pod mandátem Rady bezpečnosti Organizace spojených národů, která měla pomoci tamnímu obyvatelstvu po kruté občanské válce. Polní nemocnice, ve které sestra Charvátová sloužila, se nacházela ve městě Knin. Sloužila zde až do konce následujícího roku. Mezi tím zažila v srpnu 1995 příval raněných z boje mezi Chorvaty a Srby, ale i uprchlíků před boji. Tehdy se do jejich tábora uchýlilo okolo 750 srbských občanů, žen s dětmi i starých lidí, z nichž byly tři ženy těhotné a jedna z nich začala v táboře rodit.

Celý rok 1996 strávila Marie Charvátová na mírové misi OSN UNTAES ve Východní Slavonii. Česká armáda vyslala

do oblasti polní chirurgické nemocnice, která měla základnu ve městě Klisa. Vojenští zdravotníci zde zajišťovali pomoc pro zhruba sedm tisíc vojáků mírových sil OSN, ale i pro tamní obyvatelstvo. Práce personálu české nemocnice byla velitelstvím mise velmi kladně hodnocena.

Poslední zahraniční misí Marie Charvátové bylo nasazení v iráckém městě Basra od září do prosince 2003.

Jako příslušnice 7. polní nemocnice Armády České republiky zde Majka Charvátová ošetřovala spojenecké vojáky i tamní obyvatelstvo. Po návratu z Iráku předávala své nabyté zkušenosti dál, a tak přednášela na středních zdravotnických školách na téma hematologie a polního zdravotnictví ve válečných podmínkách.

V roce 2004 vstoupila do řad Československé obce legionářské, dnes je členkou Jednoty ČsOL Praha 1. Začala se věnovat dobrovolné pomoci nejstarším členům legionářské Obce, žijícím veteránům druhé světové války. Stala se terénní pracovnící projektu Péče ČsOL o válečné veterány a dnes vypomáhá i starším novodobým válečným veteránům v jejich zdravotních či sociálních problémech. Mezi veterány, ke kterým sama patří, a nejen jimi, je pro svou vstřícnost a empatii oblíbená.

U příležitosti březnového setkání pracovníků projektu Péče o válečné veterány přijala ses. Charvátová gratulace od řídicího tajemníka ČsOL br. Milana Mojžíše, vedoucího projektu br. Viktora Šinkovce a přítomných kolegů z projektu. ■

Legionáři uctili památku prezidenta Masaryka

text br. Jiří Filip
foto br. Jiří Skála

Dne 7. března 1850 spatřil světlo světa budoucí zakladatel samostatného československého státu a jeho první prezident. V den výročí, který letos připadl na sobotu, se v půl desáté dopoledne v režii Kanceláře prezidenta republiky, uskutečnil pietní akt u hrobu Tomáše Garrigua Masaryka na hřbitově v Lánech.

Ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR byl od Ústředí ČsOL na I. P. Pavlova v Praze vypraven na pietu autobus, který na místo přivezl nejen členy Československé obce legionářské a válečné veterány, ale také členy Českého svazu bojovníků za svobodu nebo Společnosti Edvarda Beneše.

Za Československou obec legionářskou se u Masarykova hrobu poklonil místopředseda ČsOL br. Tomáš Pilvousek. Vláda ČR byla zastoupena ministrem školství, mládeže a tělovýchovy panem Robertem Plagou, dolní komoru reprezentoval její předseda pan Tomio Okamura, horní komoru zastupoval její první místopředseda pan Jiří Drahoš. Tradičně početně zastoupenou byla na pietě Jednota ČsOL v Kladně.

Účastníci pietního aktu se poté přesunuli do Muzea T. G. Masaryka, kde se od dopoledne odehrával doprovodný program. Návštěvníci se setkali s prvorepublikovými četníky, legionáři, dobově oděnými dámami. Od 11.00 hod. mohli zájemci ochutnat výběr Masarykem oblíbených jídel.

Ve 13.00 hod. byla uctěna památka T. G. Masaryka při jeho jezdecké soše před muzeem. Po pietě následovalo slavnostní zahájení výstavy s názvem „TGM na síti“, která představila prvního československého prezidenta jako angažovaného intelektuála, jenž dokázal mistrně propojovat akademický svět s politikou i veřejným prostorem.

Jak dokládají následující strany, památku T. G. Masaryka uctili u příležitosti výročí jeho narození členové Československé obce legionářské po celé naší vlasti. Legionářské jednoty přitom byly hlavními organizátory pietních shromáždění, případe významně spolupracovaly na pořádání s místními samosprávami a spolky. ■

Brno

Brno

Dobrovice

Dobrovice

Hodonín

Holé Vrchy

Lipník nad Bečvou

Jaroměř

Karlovy Vary uctily 176. výročí narození T. G. Masaryka

br. Tomáš Antony
předseda karlovarské jednoty

Vlázeňské metropoli proběhl v pátek 6. března pietní akt u příležitosti 176. výročí narození prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka. U jeho památníku se sešli zástupci města, významných organizací i široká veřejnost, aby si připomněli odkaz muže, který se zásadním způsobem zasloužil o vznik samostatného státu.

Mezi čestnými hosty nechyběli zástupci Československé obce legionářské, jejíž historie je s Masarykovým jménem a vznikem republiky neodmyslitelně spjata. Za karlovarskou jednotu ČsOL položil kytici k památníku její předseda br. Tomáš Antony.

Součástí vzpomínkového setkání byl také slavnostní proslov, který přednesla členka jednoty ses. Květoslava Hybešová. Ve své řeči připomněla nejen Masarykovy státnické zásluhy, ale především jeho morální pevnost a hodnoty, jako jsou pravda, demokracie a humanismus, které zůstávají aktuální i v dnešní době.

Květiny u pomníku „prezidenta Osvoboditele“ položili také představitelé vedení města Karlovy Vary a delegace dalších společenských a vlasteneckých organizací. Společně tak vyjádřili úctu k tradicím, na nichž byla naše demokratická společnost vybudována.

Pietní akt byl zakončen tichou vzpomínkou a poděkováním všem, kteří i po téměř dvou stoletích od Masarykova narození uchovávají jeho myšlenky pro budoucí generace. ■

Pietní akt na nádvoří bývalého krajského soudu, kde probíhaly popravy odsouzených

text br. Michal Rak
foto br. Viktor Šinkovec

Po roce opět v Drážďanech

Vpátek 13. března se delegace Československé obce legionářské ve složení br. Viktor Šinkovec, Michal Rak a válečný veterán Jaroslav Novák zúčastnila série pietních aktů spojených s připomínkou popravených českých odbojářů v saských Drážďanech. Navázali jsme tak na loňskou vzpomínkovou pouť u příležitosti 80. výročí konce druhé světové války.

Letošní skromnější připomínka byla zahájena v budově bývalého krajského soudu na Mnichovském náměstí, kde se také nacházelo popraviště. Opět nás přivítala ředitelka památníku Dr. Birgit Sack a následně došlo k položení květinových darů u sochy „Bojovníci odporu“. Kromě nás se pietního

Dr. Sack mluví o historii pohřbívání popravených na katolickém hřbitově na Bremer Strasse

Dr. Sack přibližuje přítomným během prohlídky památníků vybrané osudy popravených, většinou bývalých legionářů

aktu zúčastnila generální konzulka Ivona Valhová, zástupci Odboru pro válečné veterány a válečné hroby MO ČR, včetně zástupce ředitele odboru Pavla Kuglera, ředitel Krajského vojenského velitelství Liberec plk. Tomáš Gubáš s doprovodem, radní pro kulturu, vědu a turistický ruch Annetatrin Klepsch a zástupci českých krajanů a spolků.

Po skončení pietního aktu předal Pavel Kugler paní Dr. Sack ocenění za její dlouholetou práci při objasňování osudů českých vlastenců a zmapování míst jejich pohřbení. Následně nás Dr. Sack provedla památníkem a představila osudy vybraných vězňů, přičemž se zaměřila zejména na československé legionáře a poděkovala za loňské seznámení s naší databází, kde získala nové informace včetně portrétních fotografií. Poté se většina účastníků rozešla za svými pracovními povinnostmi a na místa pohřbení popravených pokračovali zástupci ČsOL, MO a KVV Liberec.

Jozef Špánik tlumočí výklad Dr. Sack o historii památníku na hřbitově Heidefriedhof

Pietní akt u pomníku 128 českým obětem na katolickém hřbitově na Bremer Strasse

Nejdříve jsme navštívili nový katolický hřbitov na Bremer Strasse, kde se nachází dva hromadné hroby více jak 500 popravených. Většina z nich by měli být právě Češi. Pomník 128 českým obětem se nachází v nejbližším místě hřbitova, na kterém jsou také přímo dva samostatné hroby českých popravených.

Následně jsme přešli na Johannsfriedhof, původně evangelický hřbitov, kde se dnes nachází velký pomník se jmény popravených a v jehož okolí se nalézá hromadný hrob. Popravení byli původně pohřbíváni do malých hrobů, které však začaly být po válce exhumovány a těla přenášena na jedno místo. Exhumace však neproběhla kompletně a další popravení jsou stále pohřbeni v původních hrobech. Jejich jména jsou ale na pomnících většinou uvedena zkomoleně. Výzvou pro budoucnost je tak toto napravit.

Pietní akt u jednoho z dochovaných původních hrobů popravených na hřbitově Johannsfriedhof

Poslední zastávka proběhla na velkém městském lesním hřbitově Heidefriedhof. Zde je hromadný hrob téměř 20 000 obětí náletu na Dráždany, před kterým v roce 1965 vznikl poněkud kontroverzní památník proti „válce a fašismu“, známý jako Rondell. Centrální místo obklopuje 14 sloupů, polovina nese jména koncentračních táborů včetně Terezína, druhá polovina jména zničených obcí. A právě zde jsou po boku našich Lidic, francouzského Oradouru, britského Coventry, polské Varšavy či sovětského Leningradu také německé Dráždany. Pomník však vznikl v době studené války a je také odkazem na „barbarství“ amerického letectva. Na všech místech, jejichž historii nám Dr. Sack přiblížila, jsme položili květinové dary.

Na závěr bychom chtěli poděkovat našemu příteli Jozefu Špánikovi z českého konzulátu, který se nejen celé akce účastnil a pomáhal s tlumočením do němčiny, ale celodenní program také připravil. ■

text br. Jiří Filip
foto ses. Marcela Volfová

Památce všech obětí okupace

Díky činnosti Československé obci legionářské si i hlavní město opět připomnělo jeden z nejtěžších okamžiků naší historie. V neděli 15. března, v den 87. výročí obsazení zbytku Čech a Moravy nacistickým Německem, jsme uspořádali pietní akt, který se již tradičně uskutečnil na Hradčanském náměstí u sochy zakladatele naší moderní státnosti, prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka.

Shromáždění není jen připomínkou zlomového dějinného momentu, který stál na počátku nacistické okupace a obnášel okamžité zásahy gestapa – zatýkání nejen politických činitelů a veřejných osobností dle předem vypracovaných seznamů.

Hlavním posláním pietního aktu je uctít památku všech Čechů a Slováků, kteří se stali oběťmi perzekuce, jejichž životy vyhasly na popravištích, ve vězeňských celách, v koncentračních a vyhlazovacích táborech nebo v boji s nepřítelem. Je zároveň připomínkou každodenního napětí, strachu, bezpráví a utrpení, kterému bylo české obyvatelstvo v protektorátu vystaveno.

Československá obec legionářská dlouhodobě spolupracuje na pořádání pietního aktu s Ministerstvem obrany. V rámci součinnosti tak své úkoly na místě plní vojáci Posádkového velitelství Praha, jejichž profesionalita posiluje důstojný průběh pietního aktu. Časem zahájení byla i letos 10. hodina dopolední, po střídání stráží u západní brány Pražského hradu zazněl signál „Pozor!“ a odehrálo se kladební květinových darů.

Po přivítání účastníků vystoupil s úvodním projevem místopředseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR pan Jiří Barták, který vzpomněl oběti okupace a vyzdvihl hrdinný boj všech, kteří se zasloužili o znovunabytí ztracené svobody. Druhým řečníkem, který přijal naše pozvání, byl velvyslanec Spolkové republiky Německo v ČR Jeho Excelence Peter Reuss. Ten v úvodu svého vystoupení předeslal, že současné Německo přistupuje s plnou odpovědností k utrpení, které za druhé světové války způsobilo občanům Československa. Poděkoval za konání pietního aktu a uctění památky obětí perzekuce. Jeho slova se nesla v duchu důležitosti vzájemné spolupráce a udržení svobodného života v demokracii.

V průběhu shromáždění k přítomným promluvil rovněž senátor pan Pavel Fischer a primátor hlavního města Prahy pan Bohuslav Svoboda. Mezi přítomnými zastupoval Ministerstvo obrany ČR vrchní ředitel Sekce obranné politiky a strategie

pan Jiří Šedivý a armádu zástupce náčelníka Generálního štábu AČR pan genmjr. Pavel Lipka.

Se závěrečným projevem vystoupil jménem organizátora místopředseda ČsOL br. Tomáš Pilvousek, který mimo jiné řekl, že apel patnáctého března nás varuje, že tyranie se posouvá až tam, kam jí my sami dovolíme dojít.

Na závěr je třeba poděkovat všem členkám a členům ČsOL, kteří se účastnili pietního setkání a zvláště těm, kteří se jej účastnili aktivně – členům mladoboleslavské jednoty, dále bratřím z Muzea „Na Kočičáku“ a žákům Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy MO v Moravské Třebové s čestným názvem „Škola Československé obce legionářské“.

Pietní vzpomínka na obránce Czajankových kasáren

text br. Patrik Šostý
foto Břetislav Snášel
a město Frýdek-Místek

V sobotu 14. března jsme si spolu s bratry a sestrami z legionářských jednot Havířov, Karviná a Ostrava 2, připomněli výročí boje o Czajankova kasárna v Místku. Večer 14. března 1939 se zde III. prapor pěšího pluku 8 „Slezského“ pod velením podplukovníka Štěpíny postavil německým jednotkám, které se pokusily kasárna obsadit.

Bezprostřední obranu organizoval kapitán Karel Pavlík, velitel 12. kulometné roty. Přibližně 300 československých vojáků, vyzbrojených převážně puškami a dvěma lehkými kulomety, zahájilo palbu až poté, co německý důstojník vystřelil na československého strážného. Následovala zhruba hodinová přestřelka, během níž se obránci kasáren úspěšně bránili německé přesile.

Němci několikrát opakovali útok jak za podpory obrněného vozu, posléze minometů a také protitankového kanónu, jehož projektil pak vlétl do samotné kanceláře velitele praporu. Boje byly ukončeny až na rozkaz velitele 8. pěšího pluku plukovníka Eliáše.

Podle dobových zpráv utrpěla německá strana několik desítek padlých a takřka 60 raněných, zatímco českoslovenští vojáci vyvázli bez ztrát na životech.

Napjatá situace pokračovala i večer, kdy došlo ke střetu u muničního skladu ve Staříči, kde se českoslovenští vojáci rovněž snažili zabránit obsazení důležitého vojenského objektu.

Na tyto události jsme vzpomněli při pietní vzpomínce u památníku na Hlavní třídě ve Frýdku-Místku za účasti paní senátorky Heleny Pešatové, primátora města Petra Korče a náměstků primátora Marcela Sikory, Lukáše Kmece, Jiřího Kajzara a Tomáše Pyška.

Čest památce obránců Czajankových kasáren. ■

Obrana národa na Mladoboleslavsku

Nedělní odpoledne 15. března v Mladé Boleslavi patřilo důstojné připomínce 87. výročí okupace okleštěného zbytku Čech, Moravy a Slezska a následného vzniku Protektorátu Čechy a Morava. Pietní ceremonie s názvem Obrana národa na Mladoboleslavsku byla věnována všem, kteří se po 15. březnu 1939 rozhodli postavit bezprávi a aktivně se zapojili do domácího odboje.

Ústředním tématem setkání byla činnost odbojové organizace Obrana národa – jedné z nejvýznamnějších a nejrozsáhlejších protinacistických struktur na území protektorátu. Její budování začalo prakticky okamžitě po násilném obsazení země německou armádou.

Mladá Boleslav, jako sídlo Krajského vojenského velitelství, disponovala již na podzim roku 1939 pevnou organizační strukturou, připraveným operačním plánem pro případ ozbrojeného povstání a významně přispívala ke zpravodajské činnosti. Podporovala také odchod dobrovolníků do zahraničních jednotek. Do odbojové práce se zapojila celá řada statečných osobností – nejen z řad vojáků a důstojníků československé armády.

Pietní ceremonie se uskutečnila za účasti řady vzácných hostů. Přítomen byl senátor Ondřej Lochman, město Mladá

Boleslav reprezentovali náměstkyně primátora Miroslava Kašpárková a náměstek primátora Daniel Marek. Krajské vojenské velitelství Praha – Středočeský kraj zastupovali kpt. Zuzana Jandásková a ntm. Josef Pomichálek. Nechyběl ani místostarosta Kosmonos Ladislav Řípa či velitel Územního odboru Policie ČR plk. Marek Jirouš. V neposlední řadě je nutné zmínit také přítomnost potomků odbojářů.

Významnou roli na celé akci sehrály i místní spolky a organizace. V krojích dorazili baráčníci z Čejetic, připojili se skauti z Osmička Mladá Boleslav – vodní skauti. Čestnou stráž se svými prapory drželi příslušníci Rota Nazdar a Muzeum „Na Kočičáku“ z Chomutova. Program tradičně doprovodil Podnikový dechový orchestr Škoda Auto Mladá Boleslav.

Úvod patřil dobovým znělkám, které účastníky přenesly do tragických událostí přelomu let 1938 a 1939. Následovaly autentické vzpomínky důstojníků boleslavského Pěšího pluku 47. Po položení květin a čestné salvě vystoupili se svými projevy senátor Ondřej Lochman a náměstkyně primátora Miroslava Kašpárková.

V jejich slovech zazněla potřeba uchovávat historickou paměť, nezapomínat na oběti nacistické okupace a připomínat si i tragické paralely s dnešním světem.

Celé akci přihlížely desítky návštěvníků, kteří tak společně vzdali hold hrdinství a oběti členů Obrany národa. Pietní setkání opět ukázalo, že odkaz domácího odboje má v Mladé Boleslavi své pevné místo, a to již téměř tři desetiletí. ■

Památce představitelů Čs. obce legionářské

U příležitosti pátého výročí úmrtí válečného veterána druhé světové války brigádního generála v. v. Václava Kuchynky se u jeho hrobu na hřbitově v Liběšicích setkali v polovině prosince loňského roku zástupci Jednoty ČsOL v Litoměřicích v čele s předsedou jednoty a válečným veteránem bratrem Oldřichem Lacinou a zástupcem Ústředí ČsOL bratrem tajemníkem Jiřím Filipem.

Po společném položení květinových darů na hrob bratra Kuchynky zavzpomínali na jeho výraznou osobnost a jeho přínos pro Československou obec legionářskou, jejíž byl po řadu let místopředsedou.

Mrazivé dopoledne 30. prosince 2025 na vinohradském hřbitově v Praze patřilo vzpomínce na další osobnost ČsOL. Zástupci sekretariátu Ústředí Československé obce legionářské se tam sešli ke vzpomínce na historicky prvního předsedu všelegionářské organizace, br. Josefa Patejdl. Od narození právníka, ruského legionáře a poslance uplynulo 147 let.

Bratr Patejdl, osobní přítel prezidenta Masaryka, byl předsedou Československé obce legionářské od založení spolku v roce 1921 do německé okupace roku 1939. Brzy po příchodu Němců byl zatčen a uvězněn, což vedlo k jeho úplnému vyčerpání a úmrtí v koncentračním táboře Dachau 7. října 1940. V roce 1992 mu prezident republiky Václav Havel udělil Řád Tomáše Garrigua Masaryka III. třídy in memoriam.

Dr. Josefa Patejdl a si k jeho hrobu na hřbitově na pražských Vinohradech přišli připomenout řídící tajemník br. Milan Mojžíš, organizační tajemník br. Jiří Filip a asistentka sekretariátu ses. Marcela Tolarová. Novodobí legionáři na odkaz zakladatele a prvního předsedy nezapomínají.

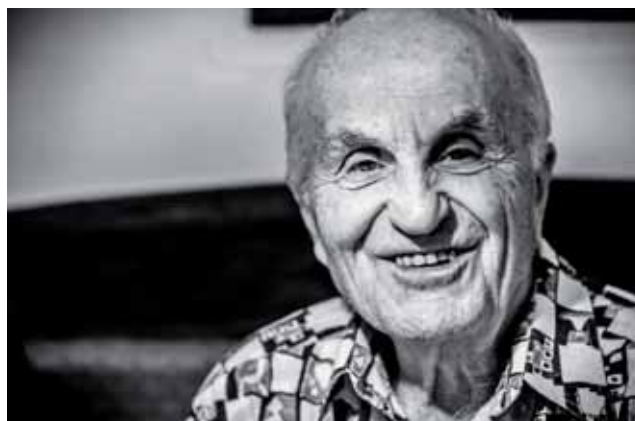
Spolu s bratrem Patejdl patří mezi nejvýznamnější představitele meziválečné ČsOL bratr Joža David. U jeho památníku v Opavě–Kylešovicích si dne 20. února připomněli Davidovu památku zástupci opavské jednoty Československé obce legionářské s primátorem Tomášem Navrátillem a příslušníky 53. pluku průzkumu a elektronického boje. Všem, kteří si pravidelně připomínají památku druhého předsedy ČsOL, patří dík. ■

Zemřel bratr Bohuslav Andrš, bývalý tajemník ČsOL

Počátkem roku nás zasáhla zpráva o úmrtí br. JUDr. Bohuslava Andrše, veterána druhé světové války, bývalého příslušníka československé zahraniční armády na východní frontě, policisty, kriminalisty, překladatele a spisovatele, a také bývalého tajemníka Československé obce legionářské, člena Jednoty ČsOL Praha 1.

Bohuslav Vilém Andrš se narodil 9. července 1926 do početné rodiny potomků českých pobělohorských exulantů Ludmily a Viléma Andršových v obci Česká Alexandrovka na území dnešní Ukrajiny, tehdy v Sovětském svazu. V roce 1938 přišla rodina o otce během stalinských represí. Byl odvezen do gulagu na Sibiři a již se nevrátil. V roce 1941 byl Sovětský svaz napaden svým spojencem, nacistickým Německem, a pod německo-rumunskou okupací se dostala i Oděsa a její okolí, kde Andršovi žili. Pak přišel rok 1944, obrat se válce a Němci začali ustupovat. Odváděli i místní obyvatelé, kteří měli pomoci s jejich evakuací. Potkalo to i mladého Bohuslava, ale zakrátko se mu podařilo uprchnout. Krátce nato však byl v sedmnácti letech odveden Sověty do Rudé armády, ale díky svému původu se mohl přihlásit do československé zahraniční armády na východní frontě. Po výcviku byl zařazen k průzkumníkům 3. československé samostatné brigády v SSSR a v září 1944 absolvoval bojový křest během karpatsko-dukelské operace. Pak následoval postup Slovenskem, zpomalený tuhými boji o Liptovský Mikuláš. Konec války jej zastihl na Vsetínsku. Dostal se do Prahy, matky měst

vlasti svých předků, kterou do té doby znal jen ze slabikáře a vyprávění učitele. Do Sovětského svazu už se vracet nehodlala a zůstala v Československu. Ještě v roce 1945 odešel do Sboru národní bezpečnosti, kde se později stal kriminalistou. Pro své názory na intervenci vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968 přišel o zaměstnání. Živil se pak jako překladatel a autor odborné literatury.

Po obnově Československé obce legionářské na začátku 90. let se stal jejím členem a několik let zastával funkci tajemníka. V roce 2009 vydal knihu „Česká Alexandrovka“ o životě české vystěhovalcké komunity v carském Rusku a Sovětském svazu, na kterou navázal v roce 2015 svými vlastními válečnými memoáry „Tak to bylo tehdy a tam“. Zemřel 10. ledna 2026 v Praze ve věku 99 let.

Nikdy nezapomeneme. ■

Posádkové velitelství Praha pečuje o odkaz bratra generála Sedláčka

Tajemníci Československé obce legionářské se dne 8. ledna připojili ke slavnostnímu nástupu Posádkového velitelství Praha, jež se tradičně koná u příležitosti výročí narození bratra armádního generála v. v. Tomáše Sedláčka, čestného předsedy ČsOL a čestného příslušníka praporu Čestné stráže.

Při slavnostním nástupu přivítal útvar nové posily a ocenil ty, kteří si svou dosavadní prací zasloužili povýšení. Vybrané příslušníky Posádkového velitelství Praha ocenil jménem ČsOL její řídící tajemník bratr Milan Mojžíš.

Odkaz generála Sedláčka v pražské posádce silně rezonuje, ostatně velitel útvaru ve svém projevu zdůraznil právě jeho slova: „Vyrzet je někdy víc než zvítězit.“ Na závěr slavnostního nástupu jsme společně uctili památku generála Sedláčka položením věnců u jeho pomníku. ■

Poslední rozloučení s bratrem Fedou Vrábelem

Dne 13. března se v bratislavském krematoriu konalo poslední rozloučení s PhDr. Ferdinandem „Fedou“ Vrábelem, slovenským historikem a publicistou, bývalým členem Ústavu politických věd Slovenskej akadémie vied, odborníkem na československé dějiny a odboj, a také aktivním členem Československé obce legionářské, naším drahým bratrem, který nás opustil v neděli 8. března ve věku 77 let.

Ferdinand Vrábel se narodil 4. listopadu 1948 na jihu Slovenska v obci Radzovce, okres Lučenec. V roce 1967 ukončil Střední všeobecně vzdělávací školu Boženy Slančíkové-Timravy v Lučenci, načež pokračoval ve studiu na Karlově univerzitě v Praze, kde si vybral obor archivnictví. Od dob svého středoškolského studia se zajímal o historii, zejména o středověk a dějiny husitského a bratřického hnutí v okolí Lučence a o dějiny národního obrození. Později svůj zájem zaměřil na novější dějiny, předně slovenské národní obrození, první světovou válku a československé legie, boje s Maďary z roku 1919, vztahy mezi Slováký a Čechy, a postavení národnostních menšin v první Československé republice. K uvedeným tématům publikoval několik knih a mnoho vědeckých i popularizačních článků v časopisech.

K jeho nejvýznamnějším publikacím patří „Sarajevský atentát. Následnícky pár a Slovensko“ (2014), „Zápisky legionára – Jozef Honza-Dubnický“ (2014), „Slováci v československých légiách“ (2018) a „Splnený sen. M. R. Štefánik a vznik Československa“ (2018), „M. R. Štefánik očami detí a pre detí“ (2018), nebo „Vlastenci a hrdinovia. Slováci v prvom odboji“ (2021).

O historii československých legií napsal řadu příspěvků do časopisů Vojenská história, Bradlo, Legionářský směr, Historická revue a Vojnová kronika. V roce 2009 se stal členem Jednoty Československé obce legionářské v Českém Brodě, později také členem Republikového výboru ČSOL. Následující roky organizoval cyklistické přejezdy mezi rodištěm Milana Rastislava Štefánika v Košariské a rodištěm Tomáše Garrigue Masaryka v Hodonině, kterých se účastnili Češi i Slováci. Tato krásná akce je moderním propojením jedinečných česko-slovenských vztahů, přičemž směry jízdy se pravidelně střídají.

Ferdinand Vrábel tuto tradici nejen založil, ale také se jí pravidelně účastnil.

Nevynechal také většinu zahraničních poutí Československé obce legionářské, zvláště těch směřujících na Slovensko k připomínce bojů roku 1919. V tomto ohledu bylo zásadní i jeho členství ve správní radě Nadácie Milana Rastislava Štefánika, která se díky jeho přičinění stala hlavním partnerem ČSOL (a následně i Ministerstva obrany České republiky) v aktivitách na území Slovenské republiky. Díky tomu se na Slovensko několikrát vypravil Legiovlak a zahájila se čile běžící rekonstrukce a evidence válečných hrobů. Na mapování vojenských hrobů a pomníků se podílel i coby spolupracovník a člen Spolku pro vojenská pietní místa. Poslední roky, kdy byl v důchodu, působil jako nezávislý publicista, účastnil se besed se studenty a širokou veřejností.

V těžké nemoci, která jej provázela poslední roky, mu byl oporou dobrý přítel br. Pavel Šesták z Nadácie Milana Rastislava Šestáka. Jemu, a dalším blízkým, kteří o Fedu pečovali, patří naše poděkování.

Posledního rozloučení se účastnili také sestry a bratři z Československé obce legionářské. Bratři v historických stejnokrojích stáli u rakve čestnou stráž s praporem ČSOL, aby naposledy vzdali hold životu a dílu jedné z nejvýraznějších osobností novodobé činnosti naše spolku.

Věčná čest jeho památce! ■

Pripomenuli jsme si Milana Hodžu

text br. Ján Vachal, foto ses. Marcela Volfová

Väčšina pietnych aktov a spomienkových podujatí sa tradične koná na miestach veľkých bitiek a tragédií – na pamätníkoch, v horách či na hraniciach štátov, alebo pri budovách spätých s výkonom verejnej moci. O to vzácnejšia je možnosť uctiť si pamiatku významnej osobnosti na mieste, ktoré je omnoho osobnejšie – pri jej domove.

Milan Hodža dnes nestojí v tieni dejín preto, že by si to zaslúžil. Hoci nie je tak známy ako Tomáš Garrigue Masaryk, Milan Rastislav Štefánik či Edvard Beneš, mal by patriť medzi najznámejších.

Svojou každodennou, poctivou prácou zásadne ovplyvnil agrárne hnutie a prispel k zlepšeniu života roľníkov a slovenského obyvateľstva vôbec. Z výsledkov jeho úsilia čerpáme dodnes. Zároveň patril k nemnohým politikom, ktorí dokázali myšlienkovo prekročiť Dunaj aj Vltavu a pochopiť, že problémy Československa treba riešiť aj v širšom, medzinárodnom kontexte spolupráce krajín. Dokázal jasne pomenovať neludskosť totalitných režimov – nacistického aj komunistického – a v predmníchovskom období volal po obrane Československa, demokracie a ľudských hodnôt.

Ďakujeme veľvyslancovi slovenského veľvyslanectva v Českej republike Jeho excelenci Martinovi Muránskému za účasť a jeho prejav, Ústrediu Československej obce legionárskej za spoluprácu a organizáciu pietneho aktu, miestostarostovi Českej obce sokolskej Peteru Szenasymu, Spoločnosti Milana Rastislava Štefánika v Prahe, zástupcom Pražskej kaviarne, čestnej strážni a všetkým cteným hosťom, ktorí si dnes prišli uctiť pamiatku tejto výnimočnej osobnosti.

Čeť pamiatke Milana Hodžu. ■

V Žamberku jsme si připomněli hrdinství parašutistů z BARIA

text br. Petr Tolar, foto ses. Marcela Volfová a město Žamberk

U domu rodiny Žabkových v osadě Polsko u Žamberka si veřejnost pravidelně v polovině ledna připomíná likvidaci paradesantní skupiny BARIUM, vyslané se zpravodajskými úkoly do protektorátu ze Spojeného království. Letošní vzpomínková akce se konala v sobotu 17. ledna ve dvě hodiny odpoledne, za účasti zástupců města, kraje, armády, studentů vojenské střední školy, skautů, klubů vojenské historie, Československé obce legionářské a široké veřejnosti.

Před 81 lety se u Žabkových v Polsku (osadě, která je dnes částí města Žamberk) ukrývali dva členové zpravodajské skupiny BARIUM, velitel skupiny nadporučík dělostřelectva Josef Šandera přezdívaný „Velký Josef“ a radiotelegrafista skupiny četař aspirant Josef Žižka, známý mezi odbojáři jako „Malý Josef“. Byli vybaveni radiostanicí s krycím jménem MARTA, kterou měli do Londýna předávat cenné informace. To se jim také od jejich seskoku v dubnu 1944 dařilo, skupina patří mezi vůbec nejúspěšnější paravýsadky vyslané do okupované vlasti ze západu. Na podzim 1944 provedlo hradecké a pražské gestapo rozsáhlé zatýkání, které ohrozilo i členy BARIA. Třetí ze skupiny, četař Tomáš Býček, odešel na Turnovsko, oba Josefové našli nové útočiště v Žamberku. V prosinci

se do kontaktu s agenty-parašutisty v Žamberku dostal konfident Vítězslav Lepařík, Šanderův známý z Anglie. Tak se na stopu žambereckého úkrytu dostalo i gestapo, které dům Žabkových obklíčilo 16. ledna 1945. Velký Josef Šandera se v bezvýhodné situaci střelil do hlavy, Malý Josef Žižka byl zatčen, ale o dva dny později se oběsil ve vězení.

Velitel BARIA nezemřel hned, na následky svého postřelení zemřel až 9. března 1945 v nemocnici, aniž by z něj Němci cokoliv dostali. Dramatický byl i osud Žabkových. Syn Ladislav při zátahu u jejich domu utekl a ukrýval se až do konce války. Jeho rodiče byli odvezeni do věznice gestapa v Malé pevnosti Terezín, kde se i oni dožili osvobození.

Tyto dramatické okamžiky ledna roku 1945 připomněl pietní akt u pamětní desky na domě rodiny Žabkových, který pravidelně pořádá město Žamberk. Ústředí Československé obce legionářské zastupovali členové Předsednictva Republikového výboru ČsOL br. Jiří Charfreitag a br. Václav Zavadiš. Jako tradičně se zapojili i další členové legionářské Obce, členové jednot z Ústí nad Orlicí, Hradce Králové, Chrudimě či Prahy 3. Historické souvislosti představil ve svém projevu br. Ladislav Severin.

Ve stejný den mohli lidé využít i mimořádné otevírací doby Památníku odboje Žamberk, který ve vilce v Havlenově ulici spravuje Československá obec legionářská. Součástí stále expozice tohoto legionářského muzea je i část věnovaná paraskupině BARIUM a jejímu pobytu v Žamberku, včetně vystaveného originálního vybavení z domu Žabkových, které využívali i odbojáři Šandera se Žižkou. ■

Vzpomínka na hrdinu domácího odboje

text - red-
foto ses. Marcela Tolarová

Po poledni 21. března 1942 zůstal po boji s přesilou příslušníků německého gestapa u tramvajové zastávky Prašný most v pražských Dejvicích ležet mrtvý odbojář, kterému se říkalo mnoha jmény, ale zřejmě nejvíce se uchytila jeho přezdívka „Pobožný střelec“. Byl to bývalý štábní kapitán, člen vojenské odbojové organizace Obrana národa, Václav Morávek.

Zástupci Československé obce legionářské si 20. března dopoledne připomenuli hrdinného odbojáře na Prašném mostě v Praze. V boji s mnohonásobnou přesilou, při pokusu o vysvobození svého spolupracovníka Václava „Fešáka“ Řeháka, padl před 84 lety poslední ze skupiny tzv. Tří králů. Odvaha Václava Morávka a dalších odbojářů je nám trvalým mementem statečnosti českých vlastenců tváří v tvář německé okupaci.

Morávek pracoval v úplné ilegality a v rámci Obrany národa se zaměřoval na činnost, kterou mohl německým okupantům co nejučinněji aktivně uškodit. Společně s dalšími zpravodajskými důstojníky, podplukovníky Josefem Balabánem a Josefem Mašínem, si říkali „Tři mušketyři“, zatímco gestapo je přezdívalo „Tři králové“. Morávek mezi nimi vynikal svými odvážnými, až lehkovážnými kousky, kterými k nepříteli dováděl pražské gestapáky. Na jaře 1941 však byla skupina rozbita, Balabán i Mašíň zatčeni. Morávek však unikal dál, až do zmíněného března 1942, kdy byl zastřelen v přestřelce. Chtěl totiž pomoci svému společníkovi, Václavu „Fešáku“ Řehákovi, kterého gestapo právě zatýkalo. Nepřátel však bylo příliš.

V devadesátých letech byl v místech přestřelky a Morávkovy smrti postaven pomníček, který jeho památku připomínal. Během výstavby tunelového komplexu Blanka však došlo k jeho demontáži a znovu byl instalován v nově vzniklém Morávkově parku po dokončení stavebních prací v roce 2014.

Právě zde u jeho pomníku jsme se sešli nejdříve k rannímu pietnímu aktu organizovanému městskou částí Praha 6, a poté i k pietnímu shromáždění organizovanému Českým svazem bojovníků za svobodu. ■

Po sedmnácté Silver A v paměti tří generací

br. František Bobek

Již tradičně spolupracuje Československá obec legionářská s Památníkem Lidice, Památníkem Ležáky a s Pardubický kraj na projektu SILVER A v paměti tří generací. Letos, v pátek 9. ledna, se uskutečnil již 17. ročník za účasti hejtmana Pardubického kraje Martina Netolického, ředitele Památníku Lidice Eduarda Stehlíka, místopředsedy Československé obce legionářské br. Karla Ludvíka, řady poslanců a senátorů Parlamentu ČR, zástupců Armády ČR a PČR, spolků a společenských organizací, starostů obcí a dalších vzácných hostů.

V úvodu svého vystoupení zdůraznil ředitel Stehlík výbornou spolupráci mezi Československou obcí legionářskou, Pardubickým krajem a Památníkem Lidice nejen v rámci

projektu Silver A v paměti tří generací, ale i při realizaci dalších projektů. „Žijeme ve složitém světě, a proto je důležité připomínat si významné kapitoly našich dějin a hrdinství našich předků,“ dodal rovněž.

Pardubický hejtman Netolický přivítal skutečnost, že se shromáždění opakovaně koná v Zámečku Pardubičky – Larischově vile. Také on vysoce hodnotil vzájemnou výbornou spolupráci a konstatoval, že budoucí výzvy a chystané projekty přinesou ještě intenzivnější a provázanější vzájemnou spolupráci.

Místopředseda ČsOL br. Ludvík přednesl projev, v němž poděkoval za účast všem přítomným a podporovatelům organizace celé akce. Zároveň vyzdvihl všechny partnery, kteří provází a podporují ČsOL při její práci na obnově Larischovy vily: „Zcela nepostradatelnou je nám na této cestě

trvalá podpora a odhodlaná přízeň, které se těšíme ze strany Pardubického kraje v čele s panem hejtmanem Martinem Netolických, dále rovněž od Ministerstva kultury ČR a statutárního města Pardubice. Za součinnost a spolupráci děkují rovněž společnosti Foxconn.“

Bratr místopředseda rovněž uvedl: „Díky našim partnerům pokračujeme v opravách Larischovy vily. Práce na obnově Zámečku jsou v současnosti velmi intenzivní a vše spěje k brzkému dokončení revitalizace této národní kulturní památky. Zároveň se již Zámeček dostal do povědomí jako místo setkávání a poučení. Díky široké spolupráci se daří pořádat každoročně řadu vzpomínkových, kulturních a osvětových událostí, které se staly pevnými novodobými tradicemi. I toto setkání je toho důkazem.“

Program projektu Silver A v paměti tří generací pokračoval v Sezemicích, kde byly položeny květinové dary k soše Afréda Bartoše. V blízkém Sezemicím domě se odehrálo setkání, na kterém vystoupila senátorka Miluše Horská. Vysoce zhodnotila projekt Silver A v paměti tří generací a také projekty pro mládež, zejména Oheň (bez)naděje. V programu dále vystoupil žesťový kvintet Ústřední hudby Armády ČR. Vyvrcholením podvečerního programu byla obsažná přednáška ředitele Památníku Lidice nazvaná „Na padácích. Vývoj vojenského parašutismu od druhé světové války do současnosti.“

Před ukončením programu z reproduktoru zazněl úryvek knihy „Jan Kubiš. Nezastaví mě ani to nejhorší“ v podání Martina Stránského a uskutečněna byla vernisáž výstavy s názvem „Ležáky – osada hrdinů.“ ■

Spomienka na príchod čs. štátnej správy do Bratislavy

Príchod československej štátnej správy do Bratislavy pod vedením Vavra Šrobára, ktorý si za sídlo svojho úradu zvolil budovu dnešnej Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, znamenal začiatok pripájania územia Slovenska k spoločnému štátu – a predovšetkým začiatok formovania modernej slovenskej štátnosti.

Vavro Šrobár však neprichádzal pokojne. Neprichádzal do bezpečného ani stabilizovaného prostredia. Bratislava v tom čase nebola centrom slovenskej kultúry ani administratívy. Napokon – nebola ani väčšinou slovenským mestom.

Na východ od nej ešte prebiehali boje československých légii vracajúcich sa z francúzskych a talianskych bojísk, domácej armády, sokolov a dobrovoľníkov z oboch strán rieky Moravy proti maďarským snahám udržať si moc nad

slovenským územím. Okná tejto budovy chránili guľomety namierené cez Dunaj – nie na československú Petržalku, ale na stále uhorské Pozsonyligetfalu.

Ovácie pri príchode československých predstaviteľov nahádzali protesty miestnych maďarských a nemeckých organizácií, ktoré si želali zachovanie mesta v maďarskej sfére vplyvu. Práve preto je dôležité si tento deň pripomínať. Ako akt odvahy v neuveriteľne neistom období.

Radi by sme sa úprimne poďakovali prorektorovi pre vonkajšie vzťahy pánovi Radomírovi Masarykovi za jeho účasť, organizačnému tajomníkovi ČsOL Jirkovi Filipovi za jeho prejav, zástupcom Spoločnosti Milana Rastislava Štefánika a Nadácie Milana Rastislava Štefánika, ako aj všetkým cte-ným hosťom. ■

Přátelství, které stále trvá

text ses. Marcela Tolarová
foto ČsOL

Je tomu pár týdnů, co nás navštívila jedna z žen, kterým se stal hotel Legie domovem v rámci našeho ukončeného projektu Pomoc Ukrajině. Světлана nás přišla pozdravit a svou nakažlivou energií a vervou nás přesvědčila, že bychom měly uspořádat po čase společné setkání s ostatními děvčaty.

Jak řekla, tak jsme učinily a domluvily jsme se na odpolední setkání 14. března. Místem setkání nemohlo být nic jiného než v Klubovna ČsOL, která děvčatům tolik přirostla k srdci. Naše kolegyně Xenia s děvčaty vše domluvila, a tak se z komorního setkání stala hotová hostina s rozmanitou nabídkou.

Těší nás, v jak velkém počtu jsme se sešli – patnáct děvčat a sedm členek a členů Obce zapojených do pomoci. A víme, že v našem okolí stále zůstávají i další rodiny, se kterými se často setkáváme v ulicích Prahy.

Celé naše společné odpoledne se neslo v duchu radosti a vděčnosti. Vyměnili jsme si novinky ze svých životů, zavzpomínali jsme na ostatní „naše Ukrajinky“ a potěšili se jejich úspěchy v uplynulých letech. Naše setkání, ať se

konala kdykoliv, měla vždy náboj pozitivna a spojuje je radost z toho, že spolu můžeme trávit čas. Je to zvláštní pouto, které vzniklo v podstatě nepřírozně mezi naprostými cizinci, ale zůstává mezi námi stále i napříč tomu, že životy nás všech se posunuly dál. Není tedy divu, že ještě předtím, než jsme se rozešli do svých domovů, jsme už věděli, že se brzy sejdem znovu. ■

Rovensko si připomnělo výsadkáře ze zpravodajské skupiny Antimony

JEDNOTY ČSOL PRAHA 3 A MLADÁ BOLESLAV

V Rovensku pod Troskami se dne 10. ledna uskutečnilo tradiční vzpomínkové setkání k uctění památky parašutistů skupiny Antimony a jejich podporovatelů z řad domácího odboje.

Akce byla hojně podpořena nejenom širokou veřejností, ale i představiteli samosprávy, a to i z okolních obcí a kraje. Vzpomínka proběhla v obvyklém duchu pietním aktem u pamětní desky na radnici, kde krátce promluvila starostka Rovenska paní Jiřina Bláhová, hejtmán Libereckého kraje pan Martin Půta a historický výklad poskytl místopředseda ČSOL br. Tomáš Pilvousek.

Poté následoval přesun přes náměstí k domu MUDr. Gruse, kde oba parašutisté, nadporučík František Závorka a svobodník Lubomír Jasínek, zvolili 16. ledna 1943 smrt, než aby padli do rukou gestapa. Nakonec proběhl pochod k místní

plovárně, k bývalému domku plavčíka Lukeše, kde se parašutisté v obklíčení gestapem otrávil.

Nikdy nezapomeneme! ■

12. memoriál Jana Kudliče

br. Jiří Kaufner

JEDNOTY ČSOL V ROKYCANECH

Členové Klubu vojenského muzea v Rokycanech a Jednoty Československé obce legionářské v Rokycanech uctili v neděli 8. března 2026 památku majora in memoriam Jana Kudliče, který nejenže za naši zemi bojoval, ale dokonce za ni položil život. Padl 11. března 1943 v bojích u Sokolova.

V devět hodin dopoledne začal 12. ročník memoriálu Jana Kudliče – tradiční střelecké soutěže. Po jejím ukončení se někteří členové přesunuli do Mokrouš, rodiště Jana Kudliče, aby položili věnec k pomníku padlým ve světových válkách, který nese i Kudličovo jméno. ■

Členové Jednoty ČsOL Olomouc 2 pomáhají přímo na Ukrajině

br. Tomáš Hejtmánek
místopředseda jednoty

JEDNOTA ČsOL OLOMOUC 2

Nestačí nám číst si o příbězích našich dědečků. Chceme aktivně navazovat na jejich odkaz a pokračovat v díle, které oni započali. Máme touhu psát do historie své vlastní příběhy, aby je mohly číst naše děti a naše vnoučata.

Proto jsme se v duchu legionářských tradic hned při první příležitosti zapojili do dodávek humanitární pomoci na Ukrajinu. Naše první cesta se uskutečnila v březnu 2022, kdy jsme tři týdny po zahájení ruské invaze převáželi materiál do města Dubno v Rivenské oblasti. Profesionálně působíme jako strážníci Městské policie Uničov a Dubno je partnerským městem Uničova.

Rok 2025 byl pro Ukrajinu dalším rokem těžkých zkoušek, stejně jako ty předešlé. Válka rozpoutaná Ruskem nadále způsobuje utrpení milionům lidí a humanitární potřeby jsou stále velké. V uplynulém roce došlo k výrazné eskalaci, zejména na frontě a v pohraničních oblastech. Časté jsou také útoky na Kyjev a další velká města po celém území Ukrajiny. Proto je důležité neztrácet odhodlání a vytrvale pokračovat v podpoře obyvatel a obránců Ukrajiny. Je to správné, je to morální, a je to také nezbytné pro zachování naší vlastní bezpečnosti.

Díky osobním vazbám na veterány ukrajinské armády, kteří žijí na území České republiky, jsme v přímém kontaktu s příslušníky bojových jednotek. Tito veteráni nemohou pokračovat ve službě v ozbrojených silách Ukrajiny z důvodu

nevyhovujícího zdravotního stavu po zraněních, které za dobu své služby utrpěli. Jsou však stále aktivní v podpoře svých bojových druhů, kteří ve službě pokračují. Po zvážení našich možností jsme se rozhodli materiálně podporovat jednotku, která je známá pod názvem „Batalion Šaman“. Jedná se o desátý prapor speciálních sil Hlavního ředitelství zpravodajských služeb Ukrajiny. Zformovaný byl v únoru 2022 jako reakce na ruskou invazi na Ukrajinu a jeho prvními příslušníky byli zejména veteráni války na Donbasu a v Afghánistánu. Mezi první bojové akce praporu patřila bitva o letiště Antonov a letiště Hostomel. Jeho příslušníci se podíleli také na obraně Buči a Irpině. Prapor je ve svých operacích velmi utajovaný a jména jeho příslušníků se obvykle nezveřejňují. Známý jsou pouze některé volací znaky bojovníků praporu jako například „Šaman“, „Sydney“, „22“, „Krásný“, „Filozof“, „KD“ nebo „Domovoy“. Příslušníci praporu prakticky každodenně plní ty nejtěžší úkoly v první linii bojů jak na území Ukrajiny, tak v týlu ruských jednotek na území Ruské federace.

Díky přímému spojení s vojáky na frontě víme přesně, co aktuálně nejvíce potřebují a čeho se jim nedostává ze systému centrálního zásobování. Tento přímý kontakt nám dává jistotu, že naše podpora dorazí přesně tam, kde je potřeba – do první linie bojů na ukrajinsko-ruské frontě.

Na dárcovské platformě Donio.cz jsme založili sbírku „Dárek do první linie“. Dále jsme oslovili také naše kamarády a podporovatele, kteří nám významně pomohli k úspěšnému naplnění naší mise. Celkem se nám podařilo dát dohromady drony, paměťové karty a zdravotnický materiál v hodnotě cca sto tisíc korun. V prosinci 2025, týden před Vánoce, jsme s naloženým materiálem vyrazili na cestu do Kyjeva. Cesta proběhla hladce, přesně podle plánu a po příjezdu na smluvené místo nás přivítal náš kontakt „Lutyi“. Naše setkání bylo vřelé a srdečné. Při předávání materiálu se s námi „Lutyi“ podělil o některé ze svých bojových zážitků. Také nám povykládal o zranění, které utrpěl a ze kterého se úspěšně léčí. Řekl nám, jak se těší, až se po skončení léčení a rehabilitace zapojí do výcviku nových příslušníků jednotky. Ačkoliv jsme se viděli poprvé v životě, náš pocit byl, že se známe odjakživa. Bylo skvělé potkat bojovníka, který má v sobě tak silného bojového ducha. Na konci našeho setkání se s námi „Lutyi“ rozloučil se slovy: „Budu je bít až do konce!“. Druhý den nám „Lutyi“ poslal zprávu, že

chlapci z jednotky nám děkují za vánoční dárky, které jsou již na cestě do první ostré akce.

Naplněním primárního cíle však naše mise neskončila. Sekundárním cílem byla návštěva Náměstí Nezávislosti a uctění českých bojovníků, kteří padli při obraně Ukrajiny. V záplavě vlajek a fotografií jsme s pomocí místních našli náš český koutek a vzdali jsme hold padlým pozdravem a zapálenou svící. Tím jsme naplnili všechny cíle naší cesty a rozloučili jsme se s hlavním městem Ukrajiny. Cesta domů opět proběhla podle plánu a s malým zdržením na ukrajinsko-polské hranici jsme úspěšně dorazili domů.

Každá cesta začíná prvním krokem a končí tím posledním. My jsme ještě poslední krok neudělali, a proto budeme i nadále pokračovat v podpoře bojovníků batalionu Šaman. Rádi bychom touto cestou poděkovali všem našim podporovatelům, protože sami bychom nedokázali nic. Síla je v jednotě a my věříme, že se nám podaří přesvědčit i ty zatím váhající, aby se k nám přidali a pomohli nám s podporou našich nových přátel. ■

Vzpomínka na generála Fajtla

br. Václav Vadlejch
místopředseda jednoty

JEDNOTA ČsOL V TEPLICÍCH

Následujícími řádky se chci podělit o zážitek ze setkání s ušlechtilým člověkem generálporučíkem v. v. Ing. Františkem Fajtlem.

Poprvé jsem se s ním setkal při prvním ročníku Memorial Air Show v roce 1991 na letišti v Roudnici nad Labem. Dělal jsem tehdy velitele pořádkové jednotky a mj. jsme se také starali o naše zahraniční letce, jejich manželky a rodinné příslušníky. Skupině jsem se představil, načež z ní vystoupil generál Fajtl, stiskl mi pravici a řekl: „Děkuji vám, pane nadporučíku, za celou naši skupinu za pěkné přivítání tady, na letišti v Roudnici.“ Bylo to milé překvapení. Generál a osobně přijde za nižším důstojníkem. Měl vyhlazený obličej, pěstěnou šedivou bradku a jeho oči připomínaly dva žhavé uhlíky.

Se skupinou jsem mj. strávil většinu času na letišti a také při zádušní mši na Řípu. Když jsme se loučili, přišel ke mně za všechny hosty znovu generál Fajtl. Tehdy mně řekl: „Pane nadporučíku, určitě to není naše poslední loučení. Ještě se někdy uvidíme...“ A skutečně, setkali jsme se za dlouhé čtyři roky u nás v Teplících.

Dvacátého prvního července roku 1995 náš Severočeský letecký archiv pořádal Den amerických letců, při němž byl odhalen pomníček, zbudovaný na památku padlých a zavražděných letců 15. letecké armády USAAF v Teplících.

Mezi pozvanými hosty byli pochopitelně zahraniční letci. Přijeli opět s generálem Fajtlem. Nemohl tam chybět, protože k Teplícím měl vřelý vztah. V mládí zde studoval obchodní akademii. Jakmile mě uviděl mezi skupinou diváků, zamířil ke mně se slovy: „Tak se zase, pane nadporučíku, setkáváme.“ Pochopitelně, že jsme si měli po těch čtyřech letech co říci. Rozloučili jsme se s tím, že se minimálně za rok určitě opět setkáme.

Generál František Fajtl k nám do Teplíc a Bíliny jezdil po každé, když mu to umožnil zdravotní stav. Naposledy u nás byl v roce 2003. Potom jsme se setkali opět na roudnickém letišti při Memorial Air Show v roce 2006 při autogramiádě. Tentokrát mi podepsal fotografii. Bylo asi ironií osudu, že jsme se, bohužel, naposledy setkali na letišti, na němž jsem generála Fajtla v roce 1991 poznal.

Než začala autogramiáda, stála moje manželka s vnukem u vchodu do hangáru, kde jsme čekali na příjezd našich letců a pana generála.

Pana generála služba přivezla na vozíku, zastavil u manželky s vnukem. Vnuk ho pozdravil: „Dobrý den, dědečku...“ Pan generál ho pohladil po hlavě se slovy: „Kde máš svého dědečka?“ Ten mu odpověděl: „Čeká u stolu, abys mu podepsal fotku.“

Autogramiáda začala. U stolu mi pan generál podal ruku se slovy: „Tak se zase, pane nadporučíku, setkáváme,“ a podepsal mi fotku. Mám od pana generála podepsanou jeho knihu „Sestřelen“ vydanou v roce 1969 i s věnováním. Kdo by si tehdy z nás dvou pomyslel, že to je opravdu naše poslední setkání v místech, kde jsme se v roce 1991 poznali.

Zpráva o generálově úmrtí mě zastihla 5. října 2006 ráno ve slovenském Svidníku na oslavách Karpatsko-dukelské operace. Domnívám se, že mě asi bral tak trochu jako svého syna. Zůstaly po něm manželka a dvě dcery... ■

Připomínky osudů občanů židovského původu na Kladensku

text br. Stanislav Pítr
foto br. Jiří Skála a ses. Jitka Krňanská

JEDNOTA ČsOL V Kladně

PŘIPOMÍNKA TRANSPORTU ŽIDOVSKÝCH SPOLUOBYČANŮ DO TEREZÍNA

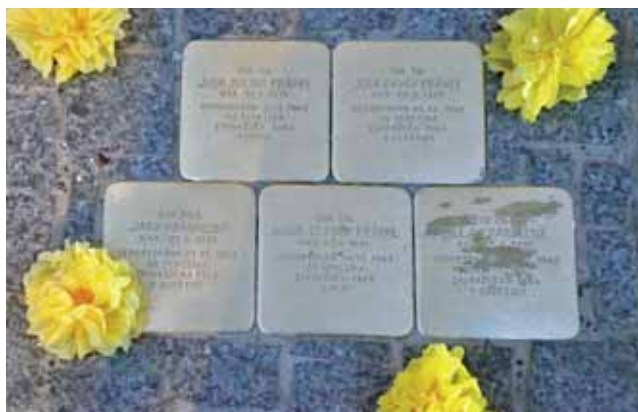
Členové Československé obce legionářské se zúčastnili dne 19. února 2026 pietní vzpomínky, která byla věnována transportu židovských spoluobčanů do Terezína. Letošní odhalení Kamenů zmizelých bylo věnováno rodinám Kohnových a Fränklových. Součástí pietního aktu bylo také odhalení nové pamětní plastiky s názvem Ukradené domovy. Vzpomínkové setkání začalo v 16.30 hod. odhalením Kamenů zmizelých rodině Kohnových v ulici Doberská 218. Medailonek rodiny Kohnových se zatím nepodařilo dohledat. Je známo, že Hugo Kohn byl zavražděn v Osvětimi v roce 1943, Rudolf Kohn zemřel v Terezíně v roce 1942 a Kamila Kohnová zahynula také v Terezíně v roce 1943.

Poté se účastníci pietního aktu přesunuli do ulice Ivana Olbrachta 2640, kde byl v 17.30 hod. odhalen další Kámen zmizelých, věnovaný rodině Fränklových. Historička Irena Veverková přiblížila životní osud této rodiny. Rodina Fränklových patřila k váženým kladenským obyvatelům. Advokát JUDr. Julius Fränkl přišel do města s manželkou Marií v roce 1905, o několik let později si zde otevřel vlastní advokátní kancelář. Manželům se narodili synové Ervín a Zdeněk a rodina se rozhodla v Kladně usadit natrvalo. V roce 1935 se nastěhovali do vlastního domu nedaleko náměstí. Rodinné štěstí však netrvalo dlouho. Marie Fränková zemřela již v roce 1936 a nacistická perzekuce brzy zasáhla i zbytek rodiny. Po nuceném vystěhování byli členové rodiny deportováni do Terezína a následně do vyhlazovacích táborů. Nikdo z nich válku nepřežil. JUDr. Julius Fränkl byl zavražděn v Izbici roku 1942, jeho syn Ervín, snacha Lilla i vnučka Jana zahynuli v Osvětimi v roce 1944, MUDr. Zdeněk Fränkl byl zabit v Rize už v roce 1942. Následoval kulturní program a pietní akt byl ukončen židovskou modlitbou, kterou přednesl rabín David Maxa.

Následně se průvod se svíčkami odebral k místu seřadiště u pamětní desky ve Ctiborově ulici na budově Centrálu. Tato pamětní deska připomíná 1 624 osob židovského původu, které byly z tohoto místa odvezeny ve dnech 22. a 26. února 1942 ve dvou transportech označených „Y“ a „Z“. Nevrátilo se jich 1 502. S projevem vystoupil ředitel Památníku Terezín Jan Roubínek. Po ukončení pietního aktu se účastníci vydali s rozsvícenými svíčkami k židovské hvězdě, která

byla nainstalována u příležitosti 80. výročí transportu židovských spoluobčanů z našeho regionu. Židovská hvězda symbolicky připomíná zavražděné, kteří se domů již nevrátili. Studenti opět vystoupili s krátkým kulturním programem, byly položeny zapálené svíčky a zazněla jména těch, kteří se nevrátili.

Odhalení pamětní plastiky Ukradené domy je připomínkou kladenských židovských občanů, kteří zmizeli v době holocaustu. Plastika je zhotovená z klíčů, jenž byly nasbírány občany Kladna na základě výzvu studentů kladenského gymnázia. Bylo shromážděno přesně 1624 klíčů, tolik klíčů museli odevzdat židovští spoluobčané. Plastiku navrhla bývalá studentka gymnázia Anna Filipová a vyrobili ji studenti SOŠ a SOU Kladno Dubská. Tato plastika bude na jaře umístěna u zdi židovského hřbitova včetně informační tabule.

Poděkování patří všem, kteří nezapomínají, a zvláště studentům Gymnázia Kladno za jejich doprovodný program.

KAMENY ZMIZELÝCH VE SLANÉM

Nejen v Kladně, ale také ve Slaném byly odhaleny Kameny zmizelých (Stolpersteine). Odbor kultury a památkové péče Městského úřadu Slaný a Společnost patriotů Slaného uspořádali 26. února 2026 od 16.30 hod. pietní pochod, který připomněl osudy židovských rodin za druhé světové války. Pietního pochodu se zúčastnili také členové Československé obce legionářské Kladno.

Pietní akt začal u Hemerkova statku č.p. 390, kde se přítomní seznámili s osudem rodiny Winternitzových. Zde žil Josef Winternitz (nar. 1922), Anna Winternitzová (nar. 1892) a Ludvík Winternitz (nar. 1874). Dne 26. února 1942 byli deportováni do Terezína a 15. října 1942 se ocitli ve vyhlazovacím táboře Treblinka. Z jejich transportu, do kterého nastoupilo 1998 lidí, nikdo nepřežil.

Poté se účastníci přesunuli k Fantově vile č.p. 880. Zde byli účastníci pietního aktu seznámeni s historií této rodiny. Věra, Hana a Richard Fantovi se z Osvětimi nikdy nevrátili. Zemřeli v plynové komoře patrně hned po příjezdu do Osvětimi po vstupní selekci. Válku přežila jen dcera Eva. Kámen zmizelých byl odhalen Richardu Fantovi.

Další kameny byly odhaleny v ulici Wilsonově č.p. 689, zde žila rodina Benešových. Josef Beneš (nar. 1924), Artur Beneš (nar. 1891) a Josef Beneš (nar. 1927) byli v roce 1942 transportováni do Terezína, odkud byli 18. prosince 1943 převezeni do Osvětimi. Z koncentračního tábora se již nevrátili.

Předposlední zastávka byla v ulici Stehlíkova č.p. 1104, kde bydlela rodina Pugnarova. Alžběta Pugnarová (nar. 1886) byla deportována v roce 1943 do Terezína; v roce 1944 zahynula. Vzpomínka byla věnována Janu a Alžbětě Pugnerové. Kámen zmizelých byl odhalen Alžbětě Pugnarové.

Poslední zastávka byla v Soukenické ulici č.p. 58, kde žila rodina Popperových. Hugo Popper (nar. 1874), Elsa Popperová (nar. 1883) byli odvezeni 26. února 1942 transportem z Kladna do Terezína. V roce 1944 převezeni do Osvětimi, kde byli zavražděni. Deportovány byly také jejich děti Běla a Egon. Válku přežila pouze dcera Běla. Vzpomínka věnovaná Hugovi, Else, Egonovi a Běle. Kámen zmizelých byl odhalen Hugovi a Alse Popperovým. ■

Deset let bez Mikuláš Končického

JEDNOTA ČSOL OSTRAVA 1

text br. Martin Lokaj, předseda jednoty
foto ses. Jana Hájková

Před deseti lety, dne 13. prosince 2015, necelé tři týdny před svými 91. narozeninami, nás navždy opustil dlouholetý předseda Jednoty Československé obce legionářské Ostrava 1, účastník bojů na Dukle a Ostravské operace, nositel Řádu bílého lva a čestný občan města Ostravy – generálporučík Ing. Mikuláš Končický (1925–2015).

V předvečer výročí generálova skonu jsme se spolu s příslušníky 73. tankového praporu „Hanáckého“, pro něž je Mikuláš Končický patronem, sešli nad jeho hrobem na vítkovickém hřbitově. Mezi rovy jsme vzpomenuli na hrdinství, obětavost a profesionalitu, kterými naplnil svůj život, a inspiroval několik generací vojáků a členů legionářského bratrstva. Úctu, které se i po deseti letech v našich řadách těší, stvrdily květinové dary a vojenské pocty.

Mikuláš Končický se narodil do rodiny českých krajanů na Volyni, kde zažil tragické období sovětské i německé okupace. V březnu 1944 se přihlásil do československé armády s cílem pomoci osvobodit nikdy nespátřenou vlast předků. „Když jsem předstoupil před odvodní komisi, velitel tankové roty Richard Tesařík mě poplácal po holých zádech a zavelel – k tankistům,“ vzpomínal po letech s hrdostí. Nedlouho poté se již jako velitel tankové čety zúčastnil dukelské, jaselské a konečně také ostravské operace. „Boje byly těžké a nebezpečné. Ale úkol byl jasný a musel být splněn. K Ostravě jsme se probíjeli metr po metru. Lidé nás vítali s nadšením a láskou.“

Po válce se Mikuláš Končický rozhodl zůstat v Československu a pokračovat ve službě u armády, kde platil za uznávaného odborníka tankové techniky. Jeho znalosti a pedagogické schopnosti pak našly uplatnění ve vojenském školství. Naposledy zastával funkci vedoucího katedry tankové a automobilní na Vojenské akademii Antonína Zápotockého v Brně. V 70. letech se však dostal v nemilost za svůj odmítavý postoj k sovětské okupaci. Po odchodu z armády přesídlil na Ostravsko a do důchodu pracoval ve stavebnictví.

Morální rehabilitace se Mikuláš Končický dočkal až po pádu komunismu. Aktivně se zapojil do činnosti Českého svazu bojovníků za svobodu. Zároveň se angažoval také v obnově Československé obce legionářské, přičemž její místní jednotu Ostrava 1 od roku 2002 vedl. Byl neúnavným popularizátorem odbojových tradic a až do vysokého věku besedoval se školní mládeží, které imponoval svým vystupováním a poutavým projevem. Těžištěm jeho veřejných aktivit byla ostravská operace. Po mnoho

let neodmyslitelně patřil k předním řečníkům na vzpomínkových a pietních akcích připomínajících události, hrdiny a oběti bojů jara 1945 na dnešním česko-polském pomezí.

Jako výraz uznání a díky za účast na osvobození mu v roce 2008 udělilo město Ostrava čestné občanství. O tři léta později obdržel za své válečné zásluhy z rukou prezidenta republiky Řád bílého lva II. třídy, který doplnil již tak úctyhodnou sbírkou vyznamenání, mezi kterými nechyběly tři válečné kříže, medaile Za chrabrost před nepřítelem a mnohé další naše i zahraniční dekorace. Povýšení do generálské hodnosti se po zásluze dočkal roku 2014.

Mikuláš Končický zemřel v roce 70. výročí vítězství nad nacistem. V dubnu se i přes chřadnoucí zdraví ještě zúčastnil oslav osvobození Ostravy. Naposled vydechl 13. prosince 2015. Poslední rozloučení s vojenskými poctami se konalo v obřadní síni krematoria ve Slezské Ostravě. Jeho ostatky později spočinuly po boku manželky a syna na hřbitově v Ostravě-Vítkovicích. ■

X. ročník Memoriálu genpor. Ing. Mikuláše Končického

JEDNOTA ČSOL OSTRAVA 1

Dne 29. listopadu 2025 od 8.00 do 12.30 hod. proběhl na střelnici v Petřvaldu již desátý ročník soutěže Jednoty Československé obce legionářské Ostrava 1, tradičně podpořené dotací Ministerstva obrany České republiky. Uplynulý jubilejní ročník se vrátil ke svým kořenům, tedy střelbě. V té poměřili své schopnosti a um žákyně a žáci prvního ročníku Bezpečnostně právní akademie Ostrava v Ostravě-Michálkovicích o celkovém počtu šedesát osob, tedy mládež připravující se zpravidla na budoucí výkon služby u bezpečnostních složek státu.

Třídy se na střelnici vystřídal, přičemž dopravu ze školy a zpět zajišťoval organizátorem vysoutěžený dopravce. Střelba probíhala ze samonabíjecích pistolí ráže 9mm na sportovní pistolové terče na vzdálenost patnáct metrů. Žactvo se na střelišti střídalo po skupinách o čtyřech osobách, přičemž každého žáka měl na starosti jeden instruktor, který jej seznámil s manipulací se zbraní, následně kontroloval cvičené nástřely a zajišťoval bezpečnost. Čekající skupiny mezitím postupně vyslechly přednášku správce střelnice o střelných zbraních s názornou ukázkou, členů jednoty na téma memoriálu, střílely z luku na terč a na pohyblivé cíle pomocí laserové střelnice.

Vyhodnocení výsledků střelby bylo provedeno po odjezdu druhé třídy. Tři nejlepší žákyně a žáci z každé třídy byli posláze přímo ve škole oceněni diplomy, medailemi a knižními dary. Cílem memoriálu bylo jako v předchozích letech žactvo zábavnou formou seznámit s principy brannosti, manipulace

se střelnými zbraněmi, ochrannými pomůckami a dalšími dovednostmi. Žactvo se díky přítomným členům jednoty rovněž seznámilo s životem a mravním příkladem genpor. Mikuláše Končického. O tom, že akce dosáhla svého účelu, svědčilo nadšení, s jakým mládež z Bezpečnostně právní akademie Ostrava soutěžila.

V průběhu pobytu žactva na střelnici či během přesunu nedošlo k žádnému úrazu či jiným komplikacím. Jubilejní memoriál tak lze považovat za úspěšný a plně naplňující svůj účel. ■

Za padlými o Těšínsko

text br. Martin Lokaj, předseda jednoty
foto ses. Jana Hájková

JEDNOTA ČsOL OSTRAVA 1

Červenobílý prapor vlaje vítězný, spanilý, ale kde vy jste, rodni bratři, kdož jste jej vztyčili? Smutnou odpověď na verš básníka Jaroslava Kvapila je již více než sto let společný hrob na městském hřbitově v Orlové. Zde, pod důstojným památníkem, spočívá na pět desítek příslušníků československých legií a domácího vojska, padlých v osmidenní válce s Polskem o Těšínsko.

A tak jako každý rok, i letos se na tomto památném místě uskutečnilo pietní setkání, které za podpory města a Armády České republiky v sobotu 24. ledna 2026 již tradičně uspořádala Jednota Československé obce legionářské (ČsOL) Ostrava 1. Okolnosti konfliktu z ledna 1919 a jeho oběti připomněli ve svých projevech místopředseda a předseda Jednoty Ostrava I, bratři Tomáš Rusek a Martin Lokaj.

Mezi výjimečně početným publikem nechyběli zástupci města Orlové a dalších samospráv, Armády České republiky, profesionálních i dobrovolných hasičů, Sokola, hornických a dalších spolků, řady institucí ani jednot ČsOL z Česka i Slovenska. Svou úctu k padlým přítomní vyjádřili množstvím květinových darů, které k památníku položili za tónů pochodů Vojenské hudby Olomouc a vojenských poct v podání čestných stráží ČsOL Ostrava 1, Krajského vojenského velitelství Ostrava, T. J. Sokol Moravská Ostrava I, hasičů a horníků z Karviné a Stonavy. Těm všem patří náš velký dík. ■

90 let praporu chomutovské jednoty

JEDNOTA ČsOL V CHOMUTOVĚ

text br. Milan Kopecký
foto statutární město Chomutov

Vpátek 6. března 2026 proběhla výroční členská schůze Jednoty ČsOL v Chomutově. Na schůzi přijal pozvání primátor statutárního města Chomutov Mgr. Milan Märc, přítomni byli i členové Muzea čs. opevnění z let 1936–1938 Na Kočičáku, kteří v historických uniformách legií drželi čestnou stráž u historického praporu jednoty.

Hlavním tématem schůze bylo připomenutí 90. výročí, kdy byl chomutovské legionářské jednotě dne 24. května 1936 předán prapor. Průběh slavnostního předání přiblížil přítomným br. Milan Kopecký. Byla to tehdy velká událost pro celou jednotu. Protektory předání byli brigádní generál Langr a okresní hejtman pan Koldovský.

Slavnost byla zahájena státní hymnou a přehlídkou čestné čtyři pěšího pluku 46 Chomutov a zúčastněných spolků, kterou provedl brig. gen. Langr. Byly přečteny pozdravné telegramy prezidentu Osvoboditeli T. G. Masarykovi, prezidentu republiky Edvardu Benešovi a ministru národní obrany Machníkovi. Hlavním řečníkem byl poslanec Národního shromáždění br. Josef David, který ve svém projevu zmínil tehdejší problémy jak mezinárodní, tak i vnitřní politiky a na závěr popřál členům jednoty i přítomným účastníkům slavnosti: „Váš nový prapor ať vás všechny sduží kolem sebe pro vítězství společných ideálů. Ať věčně žije Československá republika.“

Po skončení jeho projevu byly provedeny slavnostní poklepy na hřeby, jimiž je prapor připevněn na žerd. Hřeby, kterých je 42 a které věnovaly korporace, spolky

i jednotlivci, jsou na praporu zachovány dodnes. Prapor následně předala předsedkyně dámského výboru paní Karla Hansová jménem legionářských žen do rukou tehdejšího předsedy výboru jednoty br. JUDr. Houškovi, který za prapor a hřeby poděkoval. Přítomní bratři legionáři složili na prapor přísahu. Slavnost byla ukončena slavnostním pochodem vojáků čestné čtyři pěšího pluku 46 a formací jednotlivých spolků před tribunou hostů za zvuků vojenské hudby.

Prapor pak sdílel osudy jednoty. V roce 1938, po zabrání pohraničí Německem, byl včas a dobře uschován. Po skončení druhé světové války byl jednotě v roce 1946 navrácen. Po únoru 1948, po rozpuštění ČsOL, byl uložen v depozitáři, kde přečkal politicky nepříznivé roky. Po roce 1989 a po obnovení činnosti ČsOL, byl prapor opět navrácen do držení jednoty. Prapor je v současnosti uložen v depozitáři Oblastního muzea Chomutov a je používán jednotou ČsOL při slavnostních událostech.

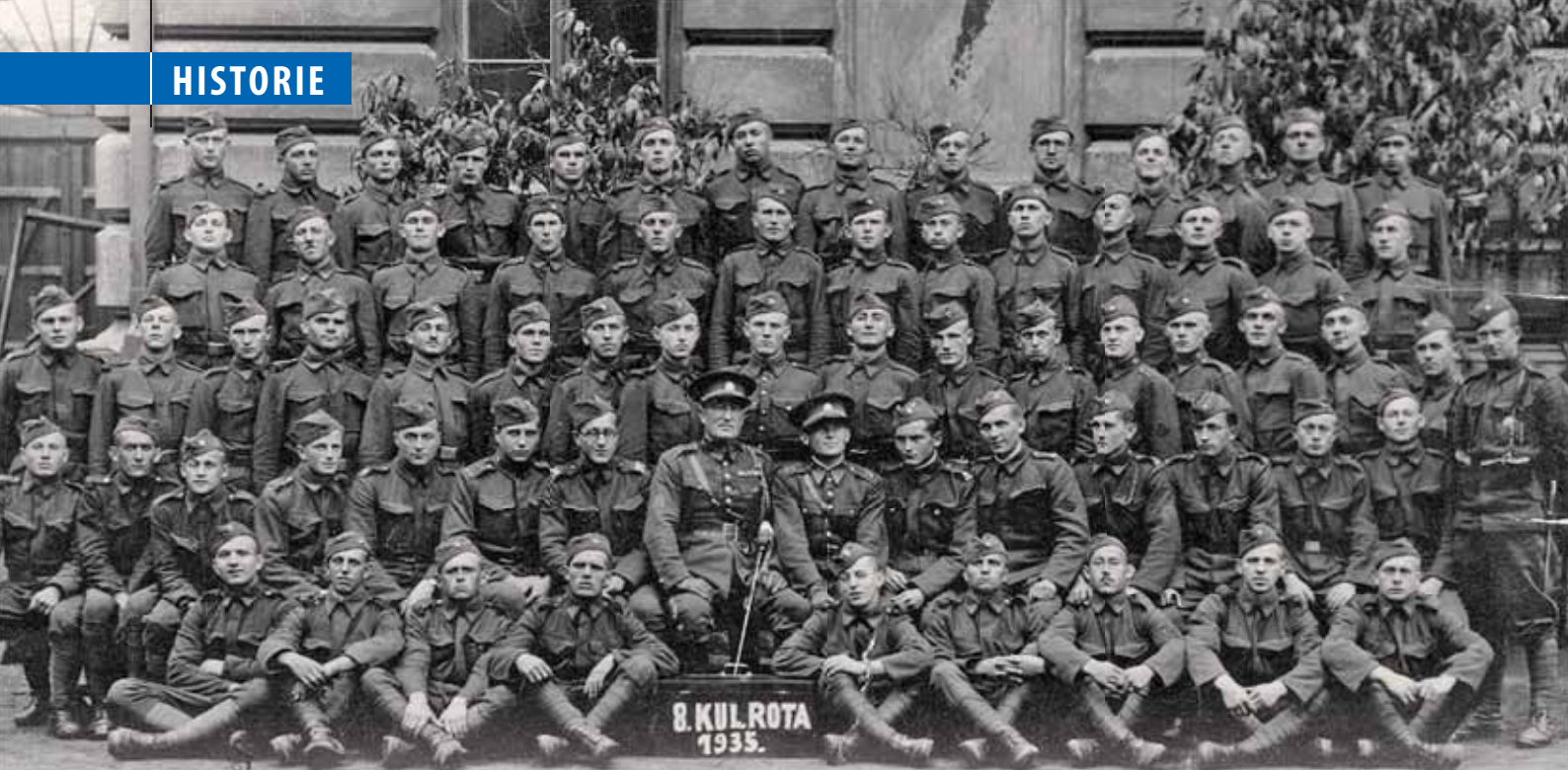
Primátor statutárního města Chomutov pan Milan Märc ozdobil prapor stuhou věnovanou městem u příležitosti 90 let od jeho předání chomutovské jednotě. Po tomto aktu seznámil dále br. Milan Kopecký přítomné s historií založení jednoty, které se uskutečnilo již před sto lety. Ve svém příspěvku vzpomenu bratry, kteří v minulosti stáli v čele výborů jednoty a sestry a bratry, kteří bojovali v průběhu druhé světové války a zúčastnili se osvobození naší vlasti od německých okupantů.

Při příležitosti slavnostní schůze byla zasluhujícím členům jednoty předána ocenění ČsOL za jejich práci a byli přijati noví členové chomutovské jednoty.

Předseda Muzea čs. opevnění z let 1936–1938 br. Jiří Píramovský přítomné seznámil s chystanými oslavami 100. výročí předání praporu pěšímu pluku 46 Chomutov, jehož jsou členové muzea následovníky. Slavnost bude uspořádána v červnu tohoto roku v Lounech, kde před sto lety pěší pluk 46 svůj prapor obdržel.

V závěru vedoucí schůze br. Vraný poděkoval panu primátorovi za ocenění praporu stuhou, členům Muzea čs. opevnění z let 1936–1938 Na Kočičáku za jejich stráž u praporu a všem členům jednoty za jejich práci. ■

Historie Pěšího pluku 46

text br. Jiří Píramovský
foto autor a archiv Karla Straky

Statutární město Chomutov má velice dlouhou a bohatou historii. Stejně jako u jiných měst střídají se doby prosperity, stagnace či úplného úpadku s érou rozkvětu a růstu. Ne každé město však může mapovat i vojenskou historii, kdy se město stává i sídlem vojenských útvarů. To vždy souviselo se strategickou polohou daného města a pro město a okolí to vždy znamenalo ekonomický přínos.

Stejně tomu bylo i ve městě Chomutov, kde je vojenská posádka dislokována už od časů habsburské monarchie. Před první světovou válkou zde sídlil k.u.k. Infanterie-Regiment Nr. 92. Národností složení pluku bylo z většiny tvořeno vojáky německé národnosti. Ovšem otázka národnostního složení pluků v rakouské armádě není jednoznačná. Pluk byl doplňován z oblastí národnostně smíšených, kdy úřední přihlášení k české či německé národnosti nemuselo znamenat, že dotyčný mluví doma tímto jazykem a je etnickým Čechem či Němcem. Jednoznačné určení podle příjmení je také nemožné, spousta jmen se proměňuje a zůstává i díky národnostně smíšeným manželstvím. Co se však doložit může, že velící řečí byla němčina a vojna v Chomutově byla velice tvrdá, dbalo se na kázeň a velký drill.

Plukovní barvou Pěšího pluku 92 byla barva bílá, a díky nošení této barvy na límcích si vojáci tohoto regimentu přezdívali „cukráři“ či „mlíkaři“. Nesmíme také zapomenout, že dalším městem, kde byl pluk dislokován, byla Kadaň. Jako perličku můžeme přidat, že zde si odsloužil svoji prezenční službu i Josef Čapek.

Během první světové války tento pluk prošel bojištěm v Srbsku, Rusku a v Itálii. Na italské frontě při poslední ofenzivě na řece Piavě byl jedním z mála pluků, jehož jednotky se dokázaly dostat přes řeku a držet pozice do stažení. Po rozpadu fronty a po konci války se pluk navrací do Čech.

Vznik republiky a boje v pohraničí

Dne 28. října 1918 je v Praze vyhlášen samostatný československý stát. Do jisté míry šlo pouze o symbolický akt, který odstartoval vytváření nového státu a jeho hranice se teprve musela ustanovit a jasně definovat. Nová republika se musela vypořádat s mnohými problémy, ať to byla kritická hospodářská a sociální situace obyvatelstva, španělská chřipka nebo propukající pohraniční incidenty. V českém pohraničí žily takřka 3 miliony Němců, kteří o nové republice, kde by měli hrát roli národnostní menšiny, nechtěli ani slyšet. Následně, dne 12. listopadu 1918, byla ve Vídni vyhlášena republika Německé Rakousko. Jednou z provincií tohoto nově vzniklého státu byly právě Německé Čechy, s hlavním městem Liberec. Již od 29. října 1918 byl zemským hejtmanem tohoto útvary rakouský politik Raphael Pacher, který byl krátce na to, dne 5. listopadu 1918, vystřídán Rudolfem Lodgmanem von Auen.

Samotná provincie Deutschböhmen se orientovala převážně na Rakousko, jehož si přála zůstat součástí. Z toho důvodu byli vysláni poslanci z této provincie na rakouský říšský sněm. Podpora ze strany Rakouska byla však brzy ukončena. Již během zimy roku 1918 byla Vídeň nucena k ukončení otevřené podpory provincie, kdy Československá republika využila tuhé zimy a připojila tento požadavek jako nutnost k dodávání uhlí do Rakouska. Po ukončení podpory ze strany Rakouska se snažila provincie Deutschböhmen orientovat na Německo, které však nebylo v pozici politické ani vojenské, aby mohlo provincii včlenit do svého území. V tomto období také znovu ožívá myšlenka velkoněmecké koncepce. Československá vláda tyto regiony považovala za své území.

Česká vláda na to musela ihned zareagovat, a proto je utvářeno domácí vojsko. Domácí vojsko vzniká na troskách rakousko-uherské armády a je tvořeno bývalými vojáky české národnosti. Po válce bylo velice těžké znovu formovat novou armádu, vojáci měli války dost a další nástup do nově vznikající armády nebyl pro mnohé prioritou. I tak ale spousta českých vojáků nastupuje dobrovolně a přijímá tento nelehký úkol jako svojí vlasteneckou povinnost. Jak již bylo napsáno, původní pluk 92 se skládal převážně z českých Němců a takřka nikdo se do nové československé republikové armády nehlásil. Pluk se tak musel zbudovat od nuly. Toto se také stalo v Lounech, kde se formují první jednotky. Vojáci budoucího Pěšího pluku 46 se ještě pod vlajkou Pěšího pluku 92 zúčastnili v listopadu a prosinci 1918 obsazování pohraničí. Zde se také střetli s českými Němci, kteří se zbraní v ruce chtěli uhájit provincii Deutschböhmen.

Vojáci Pěšího pluku 92 se vyznamenali při obsazování Postoloprty, kdy po krátkém boji město dobyli a následně odrazili protiútoky německých jednotek. Po tomto prvotním úspěchu se následně zúčastnili bojů při obsazování Mostu. Daleko klidněji probíhalo obsazování ostatních částí Podkrušnohoří, které skončilo do konce roku 1918, kdy byl 16. prosince obsazen Liberec a dne 27. prosince bylo vojensky obsazeno poslední velké vzbouřené město Litoměřice. Povstalecká správa utekla z Liberce přes Drážďany do Vídně. Lodgman von Auen se ještě zúčastnil v roce 1919 jednání o Saint-Germainské smlouvě, která ale potvrdila příslušnost „Německých Čech“ k Československu.

Do Chomutova se pluk přemístil 12. ledna 1919. Usídlil se v dnes již zbouraných Štefánikových kasárnách. Klid však nenastal. Pro Československo začala válka o Slovensko s Maďarskem. Tato válka se vedla opravdu brutálně a počáteční obsazování Slovenska se proměnilo pro naše vojáky v těžký úkol. Maďarské síly disponovaly velkou materiální i početní převahou, české dobrovolnické jednotky společně s domácím vojskem provizorně zásobené jen stěží vzdorovaly postupu maďarských jednotek.

Pěší pluk 92 byl také nasazen do těchto bojů a vyznamenal se v bojích 11. června 1919 u Levice, kde oddíly tohoto pluku dokázaly několikrát odrazit maďarský útok i přesto, že nepřítel disponoval několikanásobnou převahou. Úsek našeho pluku byl udržen a protiztečí dokázal nepřátele donutit ustoupit. Na výročí těchto bojů byl 11. červen stanoven jako plukovní svátek, který následně slavil pluk každý rok.

Ze Slovenska se pluk do domovské posádky vrátil po skončení bojů v říjnu 1919. Koncem roku 1919 se v rámci unifikace československé branné moci pluk přejmenoval na Čs. pěší pluk č. 46, později se označení ustanovilo jen na Pěší pluk 46. Pluku velel podplukovník Jiskra. Dislokace byla následovná: velitelství pluku bylo v Chomutově, I. prapor v Kadani, II. prapor v Chomutově, III. prapor v Chomutově a náhradní prapor také v Chomutově. Pluk spadl pod 2. pěší brigádu, která měla být nasazena v severozápadních Čechách.

V prvních poválečných letech se pluk potýkal s nedostatkem lidí, takže část rot byla pouze v rámcových stavech, tedy pouze důstojníci s minimálním mužstvem. Soužití převážně československých vojáků s místním obyvatelstvem v Chomutově nebylo ze začátku z národnostních důvodů jednoduché. Například 6. února 1920 vojáci přes zákaz strhli sochu Josefa II. Ten byl považován za symbol německého útlaku, ale město nechtělo nechat sochu odstranit. Stržení sochy vedlo k velkému pobouření mezi obyvateli města, kteří požadovali vyšetřování. To nakonec proběhlo, ale viníky se najít nepovedlo.

S postupem času se vztahy mezi vojskem a civilním obyvatelstvem zlepšovaly, přispěla k tomu i pomoc vojáků při rozmanitých živelných pohromách. Například v roce 1931 zákopnická četa pomáhala ničit ledové bariéry na řece, vojáci také pravidelně pomáhali hasit požáry. Pluk pořádal časté koncerty plukovní hudby pro civilní obyvatelstvo a celkově se pravidelně zapojoval do kulturního programu města. Mezi největší kulturní akce patřily oslavy 28. října, plukovní slavnosti, oslava narozenin Tomáše Garrigua Masaryka či dožínky. Velkou událostí byl také letecký den v létě 1928, který vzbudil velký zájem obyvatel města a širého okolí. Vojáci se také účastnili oslav 1. května či připomínek padlých v první světové válce. Například 20. dubna 1935 byla památka padlých uctěna dvěma minutami ticha v kasárnách. Život obyvatel města a pluku 46 se pomalu uklidňoval. ■

100. výročí předání plukovního praporu Pěšímu pluku 46

br. Jiří Píramovský

Letošní rok si připomínáme kulaté výročí, kdy našemu Pěšímu pluku 46 byl ve dnech 11.–14. června 1926 darován plukovní prapor. Udělování praporu patří mezi nejdéle trvající vojenské tradice. Ne jinak tomu bylo za první republiky, kdy jednotlivé pluky a jednotky dostávaly své prapory během různých výročí či událostí.

Pěší pluk 46, jak již bylo popsáno, prošel ve své krátké existenci opravdu turbulentními událostmi a ihned po svém vzniku se zapojuje do bojů v pohraničí, i do války s Maďarskem. Zde pluk projevuje svoji vysokou bojovou hodnotu. Bývá zvykem, že pluk dostává svůj prapor od místa, kde je dislokován. V našem případě to mělo být město Chomutov.

Ovšem v roce 1926 nebyla v německy mluvícím městě potřeba udělovat československému vojsku prapor, a tak připadla tato možnost městu Louny. V Lounech v roce 1918 pluk vznikl, a tak návaznost na chomutovský pluk existovala. A město Louny se toho zhostilo opravdu se vši důstojností a zápalem. Prapor byl vyšit lounskými ženami a byl ušit ve standardní velikosti plukovního praporu pěších pluků, kdy na jedné straně byla vždy umístěna heraldická figura československého lva vyšitého stříbrnou nití na červeném poli s ozdobnými lipovými ratolestmi, s vyšitým heslem „PRO VÍTĚZSTVÍ ZA PRAPOREM KU PŘEDU“.

V čem se jednotlivé prapory odlišují, je právě druhá strana praporu, kde je umístěn znak příslušné jednotky nebo číslo pluku a heraldický znak města, ve kterém pluk sloužil, anebo jako v našem případě, kdo tento prapor daroval. Proto na druhé straně praporu je vyšito číslo pluku 46, a pod tímto číslem je heraldický znak města Loun. Zároveň je zde nápis: „Pěšímu pluku město Louny“.

Celá oslava předání praporu byla velkolepá. Na lounském náměstí bylo zbudováno dřevěné podium, kde došlo k slavnostnímu předání praporu pluku představiteli města a vojenskými představiteli, jako byli generál Syrový, generál Petřík či plukovníci Kutlvašr a Medek.

Vojáci pluku přijeli do Loun z Chomutova vlakem. Během oslav byl samotný prapor dán na standardizovanou dřevěnou

žerd', na kterou byl slavnostně upevněn hřebý se symbolem města Loun na lounské radnici. Ke každému praporu patří také stuhy, které dávaly jednotlivé spolky či osobnosti. V našem případě byl prapor ostužkován

stuhami lounského Sokola, Čs. obcí legionářskou Louny a Občanskou besedou v Lounech, další přidali Turisté lounští a Střelecká jednota v Lounech. Stuhu na prapor dávaly i lounské ženy, které prapor samy vyšivaly. Na praporu mohly být také připnuty medaile a vyznamenání jednotky, proto byl připnut Československý válečný kříž

1914–1918, který dostal pluk za svoji činnost na Slovensku při bojích s Maďary.

Celé předání přilákalo mnoho lidí z celého okolí a bylo pro město jednou z významných událostí dvacátých let. Během průvodu městem doprovázely vojenskou posádku z Chomutova další spolky a cechy, jako například Cech lounských řezníků, kominíků, železničářů a nesměl samozřejmě chybět ani Sokol či skautský oddíl. Střídal se kapely spolků a také plukovní hudba chomutovského pluku. Bohaté oslavy byly zakončeny a celý pluk s novým praporem pochodoval do Chomutova z Loun pěšky.

Prapor se stal opravdovou relikvií pluku a byl používán jen při významných událostech. Je také vojenskou tradicí, že praporu se smějí dotýkat pouze vojáci tohoto pluku a musí být v případě války bráněn do posledního muže. Ztráta praporu je ve vojenské tradici brána jako velká porážka a ostuda.

Prapor během mobilizace a ústupu zůstal u svých vojáků, ovšem po zrušení jednotky byl předán do Prahy, kde byl s ostatními prapory přemístěn do depozitáře. Během okupace prapory byly uschovány před německými okupačními úřady, které by tyto relikvie s velkou pravděpodobností zlikvidovaly či odvezly do Německa. Po celou válku byly ukryté, aby po osvobození mohly být znovu vydány, tentokrát do armádního muzea.

Dnes je originální plukovní prapor Pěšího pluku 46 uložen v depozitáři Vojenského historického ústavu a posloužil jako vzor při výrobě přesné repliky, která je dnes součástí Muzea „Na Kočičáku“. Tradici a odkaz československého pluku 46 muzeum připomíná při různých akcích. ■

Co muzeum „Na Kočičáku“ k příležitosti 100. výročí předání praporu připravuje?

br. Jiří Píramovský

Dlouhodobým a základním posláním našeho spolku je navazování na odkaz a tradici chomutovského Pěšího pluku 46. Jednou z tradic je se zúčastňovat slavnostních událostí s kopíí plukovního praporu a stráží praporu.

Již od roku 2015, kdy jsme za pomoci statutárního města a dalších dobrovolníků zajistili výrobu věrohodné kopie praporu, přistupujeme k praporu samotnému, stráží praporu i vystupování na veřejnosti plně zodpovědně a v návaznosti právě na odkaz Pěšího pluku 46.

Proto je pro nás výročí 100 let od předání praporu velkou příležitostí oslavit tuto událost, představit historii a příběh plukovního praporu široké veřejnosti. Do roku 2026 vstupujeme s vědomím, že výročí je pro nás obrovský závazek a poslání. Pro tento rok muzeum „Na Kočičáku“ připravilo pro veřejnost celoroční program nesoucí se v duchu plukovního praporu a v duchu historie Pěšího pluku 46.

Především informovanost veřejnosti bude zajištěna propagačními materiály, webovými stránkami či sociálními sítěmi. Pro zájemce budou organizovány přednášky a akce připomínající samotnou událost předání plukovního praporu. K upomínce výročí 100 let bude zhotoveno logo a řada vzpomínkových předmětů. Vyrobeny budou kopie všech stuh, které v roce 1926 prapor získal, tak aby plukovní prapor s čestnou stráží měl přesnou podobu jako před 100 lety. Podoba čestné stráže, především výstroje a výzbroje, bude upravena tak, aby představovala právě rok 1926.

Ve spřáteleném městě Louny se dne 13. června 2026 zúčastníme slavnostního předání plukovního praporu. V rámci příprav bude vyrobena dobová tribuna dle historických fotografií. Při rekonstrukci událostí z roku 1926 proběhne slavnostní nástup Pěšího pluku 46 a hostů, proběhne slavnostní program k připomenutí událostí, předání praporu a stuh.

Dle historických událostí se druhý den 14. června 2026 členové našeho muzea v dobových stejnokrojích a zájemci z řad veřejnosti vydají na pochod z Loun do Chomutova, který bude měřit přes 30 km. Po příchodu do našeho města Chomutova proběhne na náměstí přivítání „vojáků“. Na určitých místech v Chomutově budou realizovány putovní výstavy pod širým nebem. ■

Řád bílého lva a jeho historie

text Mgr. Štěpán Frank, Katolická teologická fakulta UK;
Muzeum československých legií

Každý rok, když se přiblíží 28. říjen, vracíme se jako národ k okamžiku, který dal našemu modernímu státu podobu i smysl. Výročí vzniku Československé republiky není pouze datem v kalendáři. Je to připomínka odvahy našich legionářů, odpovědnosti politiků a teoretických doyenů práva na sebeurčení a také víry ve vlastní státnost. Je to den, kdy si klademe otázku, kdo jsme, z čeho a kde vyrůstáme a jaké hodnoty chceme předat dál.

Součástí tohoto svátečního okamžiku je i každoroční slavnostní udílení státních vyznamenání na Pražském hradě. Mezi nimi zaujímá výjimečné místo Řád bílého lva – nejvyšší pocta, kterou může republika propůjčit či udělit. Nejde jen o samotný esteticky líbivý klenot. Jde o symbol. O vyjádření úcty státu k těm, jejichž život přesáhl osobní rovinu a stal se dlouholetou službou pro celek, pro stát, pro nás všechny. Připomíná však také, že svoboda není samozřejmostí. Že byla – a může být znovu – vykoupena obětí. Že za existenci státu stojí konkrétní lidé, kteří byli ochotni riskovat kariéru, majetek, ba i život.

Udělení Řádu bílého lva vojenské skupiny II. třídy in memoriam diviznímu generálu Hugo Vojtovi, jehož svědky jsme byli 28. října minulého roku, proto není jen historickým gestem. Je to akt paměti. Z mnoha vyznamenaných při minulém ceremonálu připomínáme Hugo Vojtu jako příslušníka Československé legie v Rusku, jako důstojníka československé meziválečné armády a jako jednoho ze zakladatelů a vrcholných představitelů odbojové organizace Obrana národa, který za svou činnost zaplatil životem. Proto jsme jako členové a příznivci Československé obce legionářské s pohnutím sledovali a právem obdivovali, když se po Vladislavském sálu zvučně rozeznělo generálovo jméno. V jeho příběhu se odráží osud generace, která nevnímala stát jako abstraktní strukturu, ale jako životní závazek.

A přece dnes – mimo kruhy historiků, faleristů a sběratelů – historické povědomí o tomto elitním řádu i o osobnostech, které jej obdržely, postupně mizí. Ne proto, že by jejich význam klesl. Spíše proto, že čas plyne a s ním se vzdaluje přímá zkušenost. Žijeme v době, která je orientována na přítomnost, na bezprostřední prožitek, na rychlou informaci. Symboly vyžadují zastavení. A zastavení je dnes vzácné. Je však otázkou, zda si národ může dovolit ztratit vědomí svých symbolů. Řád bílého lva není jen připomínkou konkrétních osobností. Je připomínkou měřítka. Říká nám, jaké činy považujeme za hodné nejvyšší úcty. Vypovídá o tom, jaké kvality chceme vidět zosobněné v těch, kdo reprezentují ideál služby státu i nám všem. Kolektivní paměť nebývá nutně přirozená, ale musí být usilovně pěstována, k čemuž jsou symboly primárně určeny. Je nutné také neustále připomínat, že vyznamenání nejsou reliktem minulosti, ale mostem mezi naší historií a přítomností. Státní vyznamenání plní ve státním společenství roli hodnotového kompasu. Pokud tento kompas ztratíme z dohledu, riskujeme relativizaci hodnot, na nichž stojí naše státnost, naše hodnoty, a nakonec i naše svoboda.

Československá státní symbolika se samozřejmě vyvíjela postupně. Kořeny

Komparace prvorepublikového a postkomunistického klenotu
(foto KPR)

naší národní heraldické tradice zasahují v přeneseném smyslu do přemyslovského středověku, přičemž od tohoto období mělo České království dvojí heraldické výrazivo – černou plamennou orlici se zlatou zbrojí na stříbrném poli, což byl rodový znak dynastie Přemyslovců a nepochybně od markraběcí vlády Přemysla Otakara II. také stříbrného dvouocasého lva ve skoku se zlatou korunou a zlatou zbrojí na červeném poli. V lucemburské době byl vyjma historizujících uměleckých aplikací zmíněný dvouocasý lev již výhradním heraldickým znakem českého krále a jako takový setrvává v královské heraldice až do rozpadu Podunajské monarchie.

Abychom úplně vysvětlili vývoj československého státního znaku, který je ústředním motivem i Řádu bílého lva, nemůžeme vynechat malé exposé do slovenské symboliky. Do uherské heraldiky se patriaršální kříž dostal ke konci 12. století v době panování krále Bély III. Kříž byl stříbrný a aplikován na červeném štítu bez dalších heraldických figur. Od jeho vlády se tak jednalo o dominantní heraldické výrazivo dynastie Arpádovců využívané na pečetích, mincích i korouhvích. Tato heraldická aplikace se však v Evropě nevyskytovala pouze v Uherském království. Patriaršální kříž byl již od rozkolu mezi západní a východní církví využíván i byzantskými dynastiemi Angelovců, Komnenovců a Palaiologovců a částečně podobným kulturním přenosem jako v případě Uher i kyjevsko-ruskou dynastií Rurikovců. V průběhu staletých změn se nakonec ustálila podoba kříže vycházejícího z trojvrší, přičemž prostřední vrch trojvrší je nejvyšší.

Až do vytvoření nové státní vlajky byla využívána červenobílá bikolora, která odráží již zmíněného stříbrného lva

ve skoku na červeném poli. V heraldice je možné nahradit stříbrnou barvu barvou bílou, a proto se právě tato bikolora stala výsostným vexilologickým výrazivem Českého království, pro zdůraznění historické tradice a kontinuity českého státu však byla využívána i v podmínkách Československých legií, podobně jako samotný lev.

V rámci představ o budoucím fungování Československé republiky bylo dojednáno, že z důvodu rovnostářství dojde ke zrušení všech řádů, a to v rámci Zákona č. 61/1918 Sb. Zákon, jímž zrušují se šlechtictví, řády a tituly.

**Řád bílého lva Za vítězství,
hvězda I. stupně (archiv autora)**

Konkrétně můžeme citovat úvod z tohoto prapodivného zákona, který zlomil v zárodku návaznost na nepočtená faleristická bohemika habsburského období: „Šlechtictví a řády, jakož i veškerá z nich plynoucí práva se zrušují, rovněž tak tituly, pokud byly udělovány jako pouhá vyznamenání. V platnosti zůstávají takové tituly, na které lze splněním předepsaných podmínek nabýti právního nároku (titul doktorský, inženýrský atd.), pak tituly, jež vyjadřují skutečně zastávanou úřední hodnost, a vyznamenání udělovaná vysokými školami (čestné doktoráty apod.)“ Legislativa však nemohla být striktně uplatňována kvůli již zavedené praxi, přičemž v této době již byli vyznamenáváni českoslovenští legionáři a v paragrafu 1 tohoto zákona nalezneme, že: „Zákon ze dne 10. prosince 1918, č. 61 Sb. z. a n., nevztahuje se na čestné odznaky zavedené na paměť šťastně skončených bojů za svobodu československého národa nebo jako uznání za zásluhy a vznik a vývoj zřízení samostatného státu československého.“ To se týkalo například Československého válečného kříže, Československé revoluční medaile, Medaile vítězství a samozřejmě i Řádu sokola. Tato vyznamenání tak byla za zásluhy v době světové války udělována bývalým legionářům, některá i příslušníkům domácího odboje či bojových operací na Těšínsku a na Slovensku. Vzniknuvší československý národ a jeho noví zasloužilí občané však museli snášet absenci jakéhokoliv faleristického ocenění ze strany státu. Vzniklo tak bohaté portfolio spolkových vyznamenání, která tuto skutečnost suplovala.

V rámci cílých diplomatických i vojenských styků Československé republiky se světovými mocnostmi i menšími státy však brzy vyplynulo, že bude nutné zachovávat dlouholetou tradici výměny státních vyznamenání mezi vojenskými attaché, diplomaty, prezidenty a politiky. Výsledkem dlouhodobého jednání byla ve spolupráci s ministerstvem školství, ministerstvem zahraničních věcí a Kanceláří prezidenta republiky vypracována veřejná anonymní soutěž na výtvarný návrh nového řádu, původně nazvaného jako Řád československého lva. Po vzoru francouzského Řádu čestné legie měl mít řád pět tříd, které byly nakonec doplněny dvěma medailami z důvodu absence jakéhokoliv nižšího vyznamenání v ČSR. Na začátku roku 1921 byly všechny návrhy odmítnuty a v průběhu soutěže doznal změny i název řádu na Řád bílého lva. Jelikož ani v dalším kole nebyl vybrán některý z návrhů, přistoupilo se na zřízení řádového referátu vedeného hradním ceremoniářem Jiřím Guthem-Jarkovským. Z mnoha umělců, mezi nimiž nalezneme například Alfonse Muchu či Otakara Španiela, byl nakonec vybrán návrh do té doby téměř bezvýznamného rytce Rudolfa Karneta (pozdějšího spolujitele slavné klenotnické dílny Karnet a Kyselý). Ani jeho návrh však nebyl bezchybný, a proto byl supervizí pověřen akademický malíř Vojtěch Hynais.

Při vizuálním posouzení klenotu Řádu bílého lva si nemůžeme ne všimnout zjevné inspirace zejména dvěma dekoracemi. V první řadě se jedná o francouzský Řád čestné legie, v druhé řadě o Český šlechtický kříž, který udělil císař František I. v roce 1814 šlechtické Noblegardě českého původu, která ho doprovázela do poražené Paříže. Řád bílého lva byl zřízen podle § 4 zákona ze dne 10. dubna 1920, č. 243 Sb., se souhlasem prezidenta republiky vládou jako vyznamenání pro příslušníky cizích států za zásluhy o československý stát.

Avers Řádu bílého lva tvoří červená pětiramenná hvězdička, v níž je aplikován červený středový medailon o průměru

**Neschválený projekt
Řádu bílého lva,
pravděpodobně 3. třída
(foto se souhlasem
dr. Vladimíra Jaška)**

23 mm. Konec každého ramene hvězdičky je rozeklán ve tři hroty. Špičky hrotů jsou zakončeny kuličkami. Ramena hvězdičky jsou spojena navzájem lipovými lístky se stonky kolmo ke středovému medailonu. Na středovém medailonu je vložen stříbrný lev malého státního znaku v provedení tak, že jeho hlava zabíhá do horního ramene středního, přední dvě tlapy do horního ramene pravého, dvouhohon do horního ramene levého a zadní tlapy do ramen dolních.

Revers řádu tvoří červená pětiramenná hvězdička, v níž je aplikován červený středový medailon o průměru 23 mm.

V medailonu monogram „ČSR“ a 3 mm zlaté mezikruží s modrou devízou řádu „Pravda vítězí“. Mezery vyzdobeny modrými lipovými lístky.

Červené paprsky hvězdičky mají v ramenech štíty se znaky v tomto pořadí: heraldicky střední horní rameno znak český, levé horní rameno znak slezský, pravé horní rameno znak moravský, pravé dolní rameno znak slovenský a levé dolní rameno znak Podkarpatské Rusi. Okraje paprsků jsou zlatě a leštěné.

Klenot je kuličkou na horním rameni hvězdičky spojen s oboustranně raženým lipovým neuzavřeným věncem, přes jehož střed jsou u vojenské

skupiny řádu zkrížené dva meče, u civilní skupiny řádu palmové ratolesti. Lipový věnec je nahoře opatřen pohyblivým kruhem, pomocí něhož je klenot zavěšen na šarlatově červené hedvábné stuze, která má po obou stranách bílé pruhy.

K 1. a 2. třídě řádu náleží také řádová hvězda, jejíž avers tvoří stříbrná osmiramenná paprscitá hvězdička, v níž se nachází červený středový medailon s mezikružím. V medailonu aplikován stříbrný lev malého státního znaku, v mezikruží devíza „Pravda vítězí“, mezery vyzdobeny modrými lipovými lístky.

Pro hlavy státu a jako výraz nejvyšší možné pocty doprovází 1. třídu Řádu bílého lva řádový řetěz neboli kolana. Řetěz sestává z dvaceti článků spojených navzájem přesně na obvodě řetězu vždy dvěma řetízky. Ve středu aplikován článek závěsový tvořící monogram z iniciál „ČSR“, po obou jeho stranách střídavě články tvořící malý státní znak s články z iniciál „ČSR“. Článků s malým státním znakem je deset, článků s monogramem „ČSR“ spolu s článkem závěsovým taktéž deset.

Avers Československé medaile bílého lva tvoří kruh s mezikružím o celkovém průměru 26,5 mm. V kruhu aplikován totožný lev jako na hvězdě řádu. Vyvýšené mezikruží nese nápis „Pravda vítězí“. Avers nese monogram „ČSR“ a v mezikruží nápis „Uděleno v uznání zásluh“. Závěs, způsob zavěšení a stuha totožná s řádem.

Za dobu první republiky byl řád udělen mnoha příslušníkům zahraničních vojenských, vědeckých i politických elit. Nositelem řádu byl například francouzský prezident Raymond Poincaré, srboamerický vynálezce Nikola Tesla, francouzský maršál Ferdinand Foch, náčelník Francouzské vojenské mise v Československu Louis-Eugène Faucher či pozdější italský diktátor Benito Mussolini, který ho obdržel za kladný postoj k československým legiím a národním snahám Čechů a Slováků vůbec. Mussolini již v roce 1913 napsal monografii Giovanni Huss il Veridico (Jan Hus, hlasatel pravdy). Husa vnímal jako ideální model vůdce, který dokáže vést široké vrstvy obyvatelstva, ale také jako mučedníka, jehož smrt zúšlechtila jeho učení. Pojetí práce má tedy spíše politický než náboženský nádech, přičemž tyto polemiky moderní historiografie zpravidla odmítá.

V době druhé světové války nebyl řád udělován in natura, prezident Beneš předával především britským spojencům

pouze dekrety. Výroba Řádu bílého lva byla totiž velice nákladnou záležitostí, kterou si exilová vláda nemohla z ekonomických důvodů dovolit, 14 řádů obdrželi vyznamenaní až po válce. Československá vláda, podobně jako v předchozí světové válce, musela vytvořit soustavu vyznamenaní za vojenské zásluhy (Československý válečný kříž 1939, Československá medaile Za chrabrost, Československá vojenská medaile Za zásluhy ve dvou stupních). Ražbu těchto nově zavedených dekorací zajišťovala londýnská firma Spink and Son.

Změna přišla s rokem 1945, kdy bylo nutné vyjádřit uznání jak domácím, tak zahraničním příslušníkům těch ozbrojených sil, které se podílely na osvobození Československé republiky. Podobně bylo nutné ocenit i zahraniční politiky podporující obnovení Československa v předmnichovských hranicích a v neposlední řadě také příslušníky domácího odboje. Bylo zavedeno široké portfolio řádů a medailí, přičemž tlak na rychlá výtvarná řešení přinesl do československé faleristiky zmatek. Kromě importu sovětských faleristických zvyklostí (podoba řádu jako odznaku, realismus, živé pohybové aplikace) se tak setkáváme s nelogickou hierarchií, která byla částečně způsobena nedostatkem faleristických tradic v československém uměleckém prostředí. Například nově zavedený Československý vojenský řád Za svobodu má pouze tři stupně, přičemž první třída má podobu odznaku, další dvě medaile na stuze. Zajme také aplikace pěticípé hvězdy neboli pentagramu jako ústředního motivu. Středový medailon byl navíc zjevně inspirován nedávno zavedenou Čs. vojenskou medailí Za zásluhy. Řád Slovenského národního povstání je naprosto nelogicky koncipován – má dvě třídy v podobě medaile a pamětní medaili.

Největší zmatek přinesl pro naši studii důležitý Československý vojenský řád bílého lva Za vítězství, který byl zřízen na základě Vyhlášky o platnosti nařízení vlády republiky Československé ze dne 9. února 1945, č. 7 Úř. věst. čsl., jímž se zřizuje Československý vojenský řád Bílého lva „Za vítězství“, a to se souhlasem prezidenta republiky a rozhodnutím vlády Československé republiky. Přijetí bylo potvrzeno a uvedeno do československé legislativy vyhláškou č. 43/1946 Sb. Vyhláška o platnosti nařízení vlády republiky Československé ze dne 9. února 1945, č. 7 Úř. věst. čsl., jímž se zřizuje Československý vojenský řád Bílého lva „Za vítězství“. Řád byl udělován za mimořádné vojenské a bojové zásluhy o československý stát, byl tedy oproti standardnímu Řádu bílého lva koncipován pouze ve vojenské skupině. Řád byl zaveden ve třech třídách a dvou medailích. V prvních dvou třídách se jednalo o řádové hvězdy bez řádového klenotu (opět inspirace sovětskou faleristikou po roce 1943), třetí třída sestávala z maltézského kříže, přičemž konec každého ramene hvězdice je rozeklán ve tři hroty. Špičky hrotů jsou zakončeny kuličkami. Ačkoliv se zde navrhovatel Václav Havelský pokouší navazovat na prvorepublikové výtvarné řešení Řádu bílého lva rytce Rudolfa Karneta, vytváří i přes svůj nesporný estetický půvab dojem nedokončeného klenotu standardního evropského řádu. Podoba kříže na jednoduché stuze by také měla být dle faleristických zvyklostí nejnižším stupněm řádu. Posledními dvěma třídami řádu jsou zlatá a stříbrná medaile podobného vizuálního řešení jako Medaile bílého lva, ovšem bez závěsu v podobě lipového věnce. Udělení Čs. vojenského řádu bílého lva Za vítězství bylo podmíněno prokázáním konkrétních činů, jež měly zásadní dopad na průběh bojové činnosti.

První skupinu případů představovaly skutky osobní statečnosti. Šlo o mimořádné bojové činy jednotlivce, které měly bezprostřední a rozhodující vliv na úspěšné splnění bojového úkolu jednotky, v níž dotyčný působil či jí případně velel. Význam takového činu musel přesahovat rámec vlastní

Řád bílého lva při udělení (zdroj Novinky.cz)

jednotky a projevít se i v úspěšném splnění úkolů jednotek nadřazených či sousedních. Zde se jedná o zjevnou inspiraci čestným titulem Hrdiny SSSR, přičemž v době zavedení bylo několik československých občanů jeho nositelem. Druhou kategorií tvořily činy velitelské povahy. Řád mohl být udělen za mimořádný velitelský výkon takového významu, že se stal rozhodujícím faktorem úspěchu operace vyšší jednotky. Nešlo tedy pouze o projevy osobní odvahy, nýbrž také o schopnost strategického a taktického vedení, jehož důsledky měly zásadní operační význam.

Nositeli řádu se stala celá řada domácích i zahraničních vojenských osobností. Můžeme jmenovat mnohé příslušníky 1. armádního sboru v SSSR, mezi nimiž nalezneme kupříkladu Rudolfa Tesaříka či Antonína Sochora, československé generály Antonína Hasala, Karla Klapálka či Ludvíka Svobodu, velitele zahraničních armád Philippa Leclerc de Hauteclocque, Bernarda Law Montgomery či sovětské maršály Alexandra Vasiljeviče Vasilevského, Georgije Konstantinoviče Žukova, Andreje Ivanoviče Jeremenka či Ivana Stěpanoviče Koněva.

In memoriam byl řádem dekorován například nadporučík Otakar Jaroš, který padl u Sokolova, vykonavatelé spravedlnosti na říšském protektoru Heydrichovi Jozef Gabčík a Jan Kubiš, či účastníci osvobození Československa Vendelín Opatrný či Stěpan Vajda. Mezi příslušníky partyzánského hnutí vyniká také in memoriam vyznamenaný slovenský důstojník Ján Nálepka.

Přes veškerou euforii z osvobození musíme zpětně přiznat, že udělování státních vyznamenaní a zachovávání jejich stanov se československé administrativě vymknulo z rukou. Tak se například stalo, že Československý válečný kříž 1939 se stal nárokovou dekorací a samozřejmě nebyly striktně dodržovány ani stanovy nejvyšších řádů. Tento trend pokračoval přibližně až do roku 1950, kdy komunistické elity rozhodly o zavedení nové soustavy státních vyznamenaní v duchu socialistického realismu. Většina starších řádů a medailí přestala být prakticky udělována, a ačkoliv nebyla tato vyznamenaní vyloučena ze státní faleristické soustavy, byla nahrazena novým typem dekorací sovětského vzoru (Řád socialismu, Řád Klementa Gottwalda Za budování socialistické vlasti, Řád republiky apod.). Řád 25. února 1948, jehož výtvarný návrh z pera Otakara Španiela zachovával nejlepší tradice československé faleristiky doplněné komunistickými ideogramy, se bohužel stal jen jednorázově uděleným vyznamenaním.

Změn měl doznat i Řád bílého lva, který kvůli nutnosti zachování diplomatického dekora nebyl pokrytecky ze státní faleristiky vyloučen a stále figuroval v pozici výhradního vyznamenaní pro zahraniční nositele, a to v původní

prvorepublikové výtvarné úpravě Rudolfa Karneta a Vojtěcha Hynaise. Politický tlak na sovětzaci státní symboliky se promítl do jediného známého návrhu Řádu bílého lva ve třech třídách, s největší pravděpodobností z dílny sochaře a medailéra Aloise Sopra. Avers byl tvořen rudou pěticípou hvězdou, na níž byl aplikován gotický štít s malým státním znakem. Závěs měl podobu zkřížených vavřínových a lipových ratolestí, na nichž byl ložen zkřížený srp s kladivem. Revers nesl ve stejném gotickém štítu vrcholně budovatelskou devízu řádu „Za mír, za vlast, za socialismus“. Ku prospěchu řádu však tento návrh přijat nebyl a v období socialistické éry doznal řád změn až po zavedení nového státního znaku ČSSR v roce 1960.

Řád bílého lva po roce 1960 sice zachovával vizuální uspořádání prvorepublikového výtvarného návrhu, změn však logicky doznal samotný lev, který již nenesl korunu. Prsní štítek neobsahoval historický znak Slovenska, ale modrou siluetu Kriváně a vatra zlaté barvy. Největších změn doznal revers řádu. Z ramen hvězdice zmizely znaky historických zemí Československé republiky a ramena se tak nadále stala čistými. Výrobu těchto klenotů zajišťovala státní mincovna v Kremnici či znárodněná firma Karnaet a Kyselý, nyní ZUKOV (Závody umělecké kovovýroby) a i když byla ponížena vizuální koncepce, bylo stále zachovááno vysoce kvalitní řemeslné zpracování. Byl však snížen počet řádových tříd na tři, zachována byla kolana řádu – s monogramem „ČSSR“. Kromě toho se také samozřejmě změnil typ osobností, jimž byl řád udělován. Nyní se jednalo o funkcionáře světové socialistické soustavy a politiky či diktátory, kteří stáli na straně spojenectví se Sovětským svazem. Mezi nositeli tak nalezneme například Che Guevaru, kubánského prezidenta Osvalda Dorticós Torradu, egyptského prezidenta Gamala Abd an-Násira, finského prezidenta Urho Kekkonena, sovětského člena politbyra Alexeje Nikolajeviče Kosygina, syrského diktátora Hafize al-Asada, palestinského nacionalistu Jásira Arafata či polského prezidenta Wojciecha Witolda Jaruzelského.

Zlom přišel po pádu komunistického režimu. Kromě zrušení socialistické státní faleristiky byl opět převzat Řád bílého lva jako nejvyšší státní vyznamenání. Změn však doznaly stanovy řádu, a to zejména v nové praxi udělování Řádu bílého lva i občanům ČSFR a později ČR. Pomineme-li jediný nevydaný porevoluční exemplář, tak úpravou výtvarné kombinace původního prvorepublikového a socialistického řádu byl pověřen akademický sochař a medailér Michal Vitanovský. Řád sice zachovává základní vizuální podobnost se svým původním vzorem, je však zhotoven v přespříliš moderní a řemeslně horší výtvarné i klenotnické úpravě. Největším problémem moderní české faleristiky však zůstává přehlcnost, která je reliktem komunistické obsese v kvantitativním charakteru československé faleristiky a signistiky. V případě Řádu bílého lva se jedná o udělování řádu nejvyšších skupin například nemnoha posledním žijícím příslušníkům druhého národního odboje za nedostačující bojové zásluhy, které již nadto byly oceněny. Oprávněně se tak můžeme podívat nad udělováním nejvyšších skupin řádu v kulturní sféře, aniž by byla zachována alespoň základní hierarchie. Z poslední doby rezonovalo například udělení Řádu bílého lva nejvyšší třídy Karlu Gottovi in memoriam či Jiřině Bohdalové, přičemž tento trend nejvyšší civilní i vojenské vyznamenání České republiky citelně znevažuje.

Právě zde se otevírá teoretický problém diskontinuity a přerušování tradice. Řád není pouze kovovým artefaktem, nýbrž znakem normativního řádu společnosti. V jeho podobě, hierarchii a způsobu udělování se zrcadlí představa o tom, co je pokládáno za výjimečné, obětí hodnou úcty a službu přesahující běžnou míru občanské povinnosti. Pokud se však nejvyšší

SEZNAM LITERATURY

- DAMIEN, A.: Les Ordres de Chevalerie et les Décorations, Abbeville 2002.
- DUROV, V. A.: Ruská a sovětská vojenská vyznamenání, Praha 2006.
- GROWKA, K.: Názvy řádů, medailí a vyznamenání vzhledem k pravopisné normě spisovné češtiny, in Sběratelské zprávy 29/1979, s. 28–30.
- GROWKA, K.: Patří k vyznamenání „papír“? aneb Písemné prameny faleristiky, in Signum 2011, č. 16, s. 781–793.
- GROWKA, K.: Sovětská faleristika, její východiska, systém a její vliv na faleristiku socialistických států, Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, 25, 2011, č. 1, s. 25–40.
- HAIMANN, P.: Slovník autorů a zhotovitelů mincí, medailí, plaket, vyznamenání a odznaků se vztahem k Čechám, Moravě, Slezsku a Slovensku (1505–2005), Praha 2005.
- HERFURTH, D. – MOLITOR, J.: Militärische Auszeichnungen der UdSSR, Berlin 1987.
- KOLEKTIV AUTORŮ: Krása evropské faleristiky, Praha 2009.
- KOLEKTIV AUTORŮ: Vojenské osobnosti československého odboje 1939–1945, Praha 2005.
- LOBKOWICZ, F.: Encyklopedie řádů a vyznamenání, Praha 1995.
- MĚŘIČKA, V.: Československá vyznamenání, II. díl: Řád bílého lva, Praha 1973.
- MĚŘIČKA, V.: Faleristik: Ein Buch über Ordenskunde, Praha 1976.
- MĚŘIČKA, V.: Orden und Auszeichnungen, Praha 1969.
- NIMMERGUT, J.: Orden Europas – Sammlerträume, Regenstauf 2007.
- NOVOTNÝ, V. – SUKENÍK, L.: Československá vyznamenání, díl I.: 1918–1948, Praha 1997.
- NOVOTNÝ, V. – SUKENÍK, L.: Československá vyznamenání, díl II.: 1948–2000, Praha 1999.
- PULEC, V.: Československá státní vyznamenání, státní čestná uznání a ceny, Praha 1980.
- Sbírka zákonů a nařízení státu československého, Praha 1918–1939.
- SCHWARZENBERG, K. F.: Heraldika, Praha 1992.
- SVOBODA, Z.: Československá státní a vojenská symbolika, Praha 1991.
- ŠTÍBR, J.: Československé řády a vyznamenání 1918–1948, Litoměřice 1990.
- TKANÝ, Z.: Československý Řád bílého lva v letech 1939–1945, Příloha k č. 25 Sběratelských zpráv, Hradec Králové 1978.

třídy vyznamenání udělují bez přísného respektu ke společenskou smlouvou ustavené hierarchii zásluh, dochází k erozi symbolického kapitálu, jenž byl po desetiletí budován. Kritika přehlcnosti, která přetrvává jako ozvěna kvantitativní logiky komunistické faleristiky, tak není pouhou estetickou výhradou, nýbrž výzvou k obnově hodnotového rozlišování. Naděje na nápravu spočívá právě v této reflexi. Tradice není mrtvým dědictvím, ale živým procesem, který se může očistit od nánosů účelovosti a vrátit se k vlastnímu normativnímu jádru. Pokud bude nejvyšší státní vyznamenání opět chápáno jako výsostný znak výjimečnosti, nikoli jako prostředek aktuální společenské reprezentace, může se jeho prestiž obnovit. Víra v nápravu tedy není naivitou, nýbrž výrazem důvěry ve schopnost demokratické společnosti korigovat vlastní excesy, znovu nastolit hierarchii zásluh a vrátit symbolům jejich váhu. ■

Partyzánský oddíl zvláštního určení Zarevo

text Mgr. Adéla Zelenková,
Katolická teologická fakulta UK

Historie partyzánského způsobu boje v Evropě je datovatelná do období napoleonských válek. Doposud nevídaný rozmach partyzánského hnutí nastal během 2. světové války, zejména na Balkáně, v Řecku a na prvním místě v Sovětském svazu. Počáteční živelná fáze sovětského partyzánského odboje byla během jara 1942 postupně přetvořena na organizovanou bojovou sílu v týlu nepřítele. Za vyvrcholení tohoto vývoje lze považovat vysílání sovětských výsadek do dalších zemí. Výjimku nepředstavovalo ani území Protektorátu Čechy a Morava. Obecně lze říci, že rozvinutí partyzánského odboje v českých zemích bylo odpovídající místním geografickým podmínkám a situací na frontě. Kromě velkých odbojových skupin, jako na příklad 1. československé brigády Jana Žižky či brigády Mistra Jana Husa, působily v Čechách i menší zpravodajské výsadky. Jedním z nich byla i skupina Zarevo.

Oddíl zvláštního určení Zarevo byl vycvičen jako jednotka NKVD a podléhal operačně partyzánskému štábu při vojenské radě 2. ukrajinského frontu. Skupina měla za úkol plnit diverzní akce a zejména úkoly zpravodajské a kontrarozvědné. Předmětem zájmu výzvědné služby obecně bylo shromažďovat informace o rozmístění a počtech nepřátelských vojáků, průmyslových objektech či infrastruktuře. Dané informace byly zásadní jak pro samotné partyzány, tak i pro nadřízený štáb. Nezanedbatelným úkolem a zároveň završením činnosti výsadek byla koordinace závěrečného povstání proti nacistické moci. Původně desetičlenný oddíl byl sestaven na konci léta roku 1944. Velitelem Zareva byl kapitán RKKA Pavel Vasilevič Fjodorov, krycím jménem Faustov (*16. prosince 1916). Podle krycího jména velitele si partyzáni z řad Zareva říkali „faustovci“. Fjodorov měl značné zkušenosti z fronty jako rozvědkář, a tudíž i ideální předpoklady k vedení oddílu zvláštního určení. V listopadu 1938 byl povolán k výkonu základní vojenské služby. Fjodorovova dělostřelecká jednotka se v září 1939 podílela na osvobození

západní Ukrajiny a po dokončení vojenských operací zůstala trvale na západní hranici Sovětského svazu. Fjodorov se po určité době již neúčastnil bojů jako dělostřelec, ale

Opuštěný bunkr na Frišavě (VÚA-VHA)

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY
Čj: 41759/34-MI-109-Elog.1946.

Vše: Přítomní charakteru čs. partyzána.
Přílohy: 1.

Kačku proto podle § 8, zák. ze dne 14. února 1946 č. 34 Sb. jímž se vymezuje pojem čs. partyzána.

Potvrzení

Ministerstvo národní obrany potvrzuje, že pan ~~XXXXXXXXXX~~
M i d r l a E d u a r d

nar. dne 22.7.1922 v obci (městě) Křtiny
okres Vel. Meziříčí jmen. Moravskoslezská
důmov. přísl. do Křtiny okres Vel. Meziříčí
jmen. Moravskoslezská je ve soudu § 1, zákona č. 31/1946 Sb.

československým partyzánem

Charakteru čs. partyzána nabyl(a) službou v partyz. jednotce "Záře".

kde zastímal(a) funkci partyzána
Jako služební doba se započítá doba v partyz. jednotce "Záře" od 1.10.1944 do 3.5.1945 a v partyz. jednotce od _____ do _____ celkem _____ roků 00dn 00dn 0 dn.

MNO zároveň vydává jmenovací příkaz čis. 4369
V Praze dne 14.3.1947.

Za ministra
Milada Štěrba

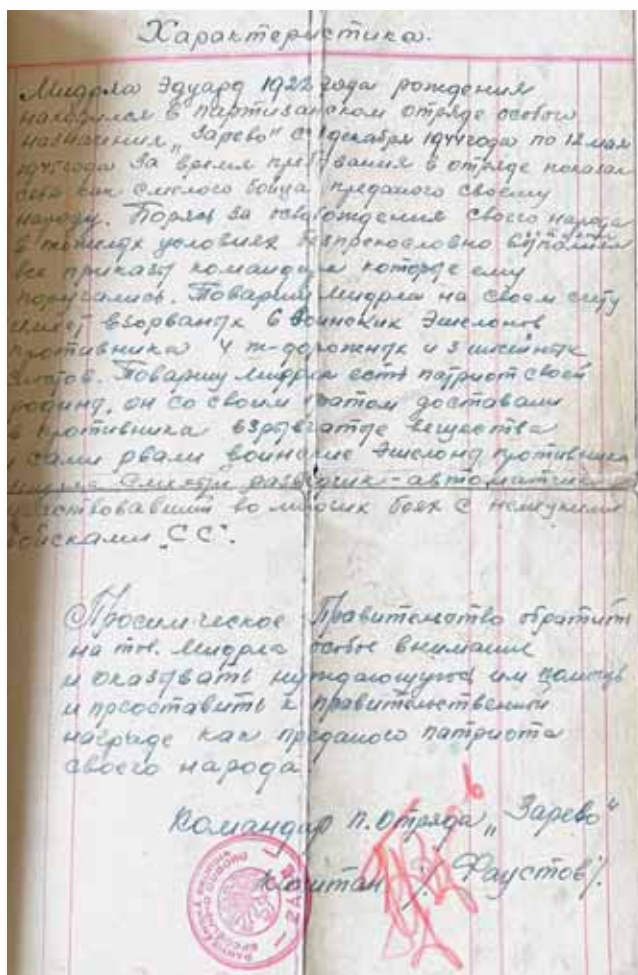
Pan — ~~XXXXXXXXXX~~ **M i d r l a E d u a r d**
v Žbroslovicích 205 u Kutné Hory okres pošta

Tiskárna M. P. P. — 40307

Partyzánské osvědčení MNO (archiv autora)

jako velitel výzvědné skupiny. Jako rozvědčík se osvědčil a byl odvelen do Kyjeva pro absolvování speciálního výcviku. Posléze působil jako velitel roty v partyzánském svazku Alexandra Nikolajeviče Saburova. Následně byla Fjodorovova skupina vysazena na území Polska, a to do oblasti působení partyzánského svazku Vasila Maximoviče Jaremčuka. V tuto dobu Fjodorov spolupracoval s některými budoucím členy oddílu Zarevo. Fjodorovova skupina splnila svůj úkol v květnu 1944, spojila se s RKKA a byla následně převezena do Kyjeva. Zde nově vytvořená jednotka prošla intenzivním speciálním výcvikem pro nové úkoly, tentokrát na území Protektorátu Čechy a Morava.

Kromě výše zmíněných zpravodajských a diverzních úkolů mělo Zarevo, stejně jako všechny sovětské výsadky, podnikat i politickou činnost reprezentovanou politickým komisařem. Hlavním úkolem komisaře bylo zakládání revolučních národních výborů a šíření komunistické propagandy. Danou funkci vykonával v Zarevu poručík RKKA Valerij Jevgenevič Bukin, krycím jménem Bobrov (*1. listopadu 1921). Bukin měl již před zařazením do oddílu Zarevo bohaté zkušenosti z boje v řadách několika partyzánských formací. Již v roce 1943 zastával funkci zástupce velitele diverzní roty a v květnu 1944 se rovněž účastnil bojů v rámci partyzánského svazku Vasila Jaremčuka. Za svou statečnost byl několikrát vyznamenán. Pro Bukina byla funkce politického komisaře spíše symbolická, politické záležitosti představovaly pro oddíl Zarevo okrajovou oblast

Potvrzení od velitele, ruský originál (archiv autora)

Úřední překlad z jazyka ruského.

Osobní popis.

M i d r l a E d u a r d, narozený roku 1922 nacházel se v partyzánské oddíle, speciálního odvodu " Z á r e v o " od 1. prosince roku 1944 do 12. května 1945. Po dobu pobytu v oddíle osvědčil se jako udatný bojovník oddaný svému národu.

Bojoval ze závaznosti svého národa v též době postavení, bez odporu vyplňoval všechny rozkazy velitele, které mu byly uloženy. Soudruh M i d r l a má osobní zásluhu na zničení 5 vojenských vlaků nepřítelů, 4 železničních a 3 silničních mostů. Soudruh M i d r l a je vlastenec, on se svým bratrem přinášeli v tušeni v postavení nepřítelů a sami ničili jeho vojenské transportní vlaky.

M i d r l a E d u a r d, velký rozvědčík - automobilčík zúčastnil se mnohých bojů proti německým vojákům " S S ".

Prosím českou vládu, aby vyznamenala soudruha M i d r l o v i zvláštní pozorností a poskytla mu potřebnou pomoc a vrátila mu státnímu významnosti jako odměnu vlastence svého národa.

Velitel oddílu " Z á r e v o "
Kapitan P a u s t o v v. r.

L. S.

Osvědčení dovoluje se své přísluší jako člena ustanovení oddílu vrchního velitele za dne 15. prosince 1944. P. S. 1944. Je tento příkaz osobní opis a není, který jest sepsán v jazyku ruském. V Brně dne 14. února 1946.

bruhly

Potvrzení od velitele, úřední překlad (archiv autora)

zájmu. Sovětské výsadky obecně nebyly v šíření politické osvěty příliš aktivní. Upřednostnění vojenských úkolů na úkor politické práce bylo typické nejen pro Zarevo, ale i další skupiny jako na příklad Vpřed – Orel, Stas či Kirov.

Výjimku v tomto ohledu představuje politická angažovanost Miroslava Picha-Tůmy, kontroverzního politického komisaře partyzánské brigády Mistr Jan Hus.

Členy sovětských desantů vysazených na území protektorátu byli neziřdka i partyzáni české, slovenské případně i německé národnosti. Čechoslováci byli pro výsadek důležití zejména pro styk s místním civilním obyvatelstvem, a to především pro znalost prostředí a jazyka. V Zarevu tuto roli do jisté míry zastával Vladimír Kadlec, sovětský občan českého původu (*15. ledna 1924). Vladimírův otec František Kadlec sloužil v rakousko-uherské armádě. V roce 1916 přešel linii fronty a pro své sympatie k revolučnímu dění se rozhodl zůstat v Rusku. V nové vlasti se oženil, za manželku si vzal Češku Annu Mackovou. Celá rodina žijící ve vesnici u Kyjeva zůstala českou. Po napadení Sovětského svazu 22. června 1941 si Vladimír Kadlec podal okamžitě přihlášku do RKKA s žádostí okamžitého posláni na frontu. Kadlec byl zařazen do výcviku pro zvláštní úkoly v týlu nepřítele, po jeho absolvování roku 1942 byl umístěn do partyzánské oddílu Vpřed. V květnu 1943 se účastnil v rámci zpravodajské skupiny bojů v Černigovské oblasti na území dnešní Ukrajiny. Za plnění zpravodajských a diverzních úkolů byl mimo jiné vyznamenán medailí Partyzána vlastenecké války I. stupně. V květnu 1944 byl poslán na území okupovaného Polska a byl jmenován velitelem diverzní skupiny bojující v rámci partyzánské oddílu Vasila Jaremčuka. Ve stejném oddílu působil v tuto dobu i Pavel Fjodorov.

Jak již bylo naznačeno, oddíl Zarevo byl složen ze zkušených partyzánů, převážně z bývalých příslušníků partyzánské oddílu Vasila Jaremčuka. Do vlastní sestavy oddílu byli ještě zařazeni Alexej Michailovič Belov (*1921), Boris Josifovič Žižko (*1921), Denis Gavrilovič Kuleš (*1924), Nikolaj Vasilevič Bolotin (*1920) a Alexandr Ivanovič Danilov (*1925). Skupině byli přiřazeni ještě dva radisté, Ivan Vasilevič Teterin (*1923) a Jurij Fjodorovič Uljev (*1925).

Vysazení skupiny Zarevo bylo naplánováno na první říjnový týden roku 1944, v souvislosti s právě probíhajícím Slovenským národním povstáním. Oddíl byl 7. října přepraven z polního letiště v blízkosti Lvova na partyzánské letiště Tri Duby u Sliache, nacházejícím se na slovenském povstaleckém území. Oddílu byl pro urychlení přesunu poskytnut nákladní automobil. Faustovci dále postupovali směrem na sever k Váhu. Linii fronty se podařilo přejít bez ztrát a v noci ze 13. na 14. října faustovci překročili řeku Váh. Kvůli snazšímu přesunu přes hornatou krajinu byli muži nuceni dále postupovat pěšky. Slovensko-protektorátní hranice byla po vypuknutí SNP v rámci tzv. operace Tetřev přísně střežena a bylo nutné obezřetně naplánovat její přechod. Vlastní překročení hranice bylo faustovci zahájeno 22. listopadu z obce Klokočov směrem ke Starým Hamrům v Moravskoslezských Beskydách a skutečněho příštího dne. Během přechodu přes Slovensko na protektorátní území podnikali faustovci rovněž zásobovací a občasně diverzní akce, cílené především na železniční tratě. Rovněž byli do řad oddílu přijati noví členové, především uprchlí sověští váleční zajatci a lidé žijící v ilegalitě. Počet partyzánů se zvýšil na 16 osob. Během svého působení na území protektorátu byl do řad oddílu přijat poměrně nízký počet nových členů. Větší nárůst je sledovatelný až na jaře 1945, zejména v prvních květnových dnech.

Partyzány byly během svého přesunu přes Draňanskou a Českomoravskou vrchovinu podnikány diverzní akce cílené

Výstrižek z Rudého práva ze dne 10. dubna 1965, roč. 45–46, č. 99 (archiv autora)

Zbraně využité při útoku na železniční uzel v Německém Brodě (VÚA-VHA)

zejména na klíčovou infrastrukturu. Nejvíce akcí bylo uskutečněno v úsecích Německý (Havlíčkův) Brod, Brno či Česká Třebová. Během ledna 1944 byla Zarevem ve větší míře prováděna přepadení průmyslových závodů a lihovarů. Bojové akce oddílu Zarevo byly poměrně úspěšné. Jako jeden z hlavních důvodů můžeme jistě považovat taktické schopnosti velitele Fjodorova. Po příchodu partyzánů do osady či obce byl velitelem zvolen konspirační dům, kde sídlil štáb. Ze sídla štábu byly vysílány dvě skupiny s úkoly na poměrně vzdálených místech. Akce měly být, pokud možno, provedeny současně. Po vykonání akcí se vyslané skupiny nevracely zpět do sídla, ale na další stanoviště určená štábní skupinou. Každý výsadkář, člen oddílu Zarevo nevyjímaje, byl před vysláním oděn do sovětské uniformy. Obstarat si civilní oblečení bylo záhodno až na místě vysazení. Zarevu sloužily jako úspěšné převleky uniformy protektorátního četnictva. Faustovci byli na přepadání četnických stanic specialisté. Útoky byly většinou předem domluvené a obešly se bez ztrát na životech. Krom uniform bylo možné opatřit si i zbraně a střelivo. Partyzáni měli rovněž k dispozici díky útokům na bojová vozidla i uniformy německé armády. Přiděleným operačním prostorem oddílu Zarevo mělo patrně být, vzhledem k trase přesunu skupiny, okolí města Kolín, a to především díky rozvinutému chemickému průmyslu. Chronologický výčet diverzních akcí a útoků oddílu by byl příliš vyčerpávající a pro účely našeho textu zbytečně podrobný. Místo toho se blíže zaměříme na významnější události spojené s působením oddílu zvláštního určení.

K rychlejšímu přesunu jak přes Dražanskou, tak Českomoravskou vrchovinu, byl partyzány často využíván osvědčený způsob přepravy, a to zrekvírování automobilů, povětšinou nákladních. Daný způsob přepravy byl rychlý a partyzánům nečinilo větší námahy řidiče ke spolupráci přesvědčit. Partyzáni během svých cest byly dosaženy mimo jiné i slavné partyzánské obce, jako na příklad Rusa-va či Cikháj. Poměrně bezproblémový přesun výsadku směrem na Čáslavsko a Kolínsko byl přerušen událostmi z 15. prosince v malé osadě Dvorecko, spadající územně

k obci Bohdaneč u Zbraslavic. Před další cestou, jejíž cílem měl být již zmiňovaný průmyslový Kolín, bylo nezbytné zjistit podrobné informace o nejbližším okolí, především o lokaci nacistických vojenských a bezpečnostních jednotek. Informaci o pobytu neznámých osob na Dvorecku se nepodařilo utajit. Cizí lidé byli nicméně pokládáni za hospodářskou kontrolu. Takto s partyzány jednal i četnický strážmistr a konfident gestapa Jaroslav Schmiedl. Faustovci byli nuceni osadu kvůli svému prozrazení opustit a stáhnout se zpět směrem na Vysočinu. Spolu s partyzány byl odveden i strážmistr Schmiedl, se kterým byl proveden partyzánský soud. Zmizení strážmistra Schmiedla a pobyt výsadkářů v osadě vyvolal záhy odvetnou a procesávací akci v okolí Dvorecka.

Předvánoční a vánoční čas roku 1944 se pro oddíl Zarevo nesl v tragickém duchu. Velitelem oddílu byly v okolí Litošic v Pardubickém kraji vyslány 19. prosince do akce dvě diverzní skupiny. Pochod skupiny vedené politickým komisařem Valerijem Bukinem byl ztížen obtížným terénem a rovněž i zastaralými mapami nerefluktujícími současný stav cest. Nadto si velitel Bukin cestou vážně zranil nohu. Dne 21. prosince se skupině podařilo dosáhnout osady Krasnice. Další pochod byl kvůli nepříznivému terénu nevhodný a bylo nutné počkat do setmění. Jako dočasný úkryt byl zvolen domek na konci osady patřící lesníkovi Jindřichu Honovi. Partyzáni byli po naléhavém přesvědčování nakonec v domě přijati. Pobyt výsadkářů byl nicméně Honem nahlášen starostovi do Litošic. Následující události měly velmi rychlý spád. Na základě avíza bylo informováno okresní četnické velitelství v Čáslavi a odtud kolínské gestapo. Domek byl záhy obklíčen a partyzáni byli nuceni bojovat s velkou přesilou. Po takřka osmihodinovém boji spáchali partyzáni v bezvýhodné situaci sebevraždu. Těla mrtvých bojovníků byla ponechána ve sklepě domu do druhého dne a posléze převezena do pardubického krematoria. Popel i uniformy měly být údajně poslány do Kolína. Daný zákrok proti části Zarevu měl za následek krom jiného i pokles zájmu nacistických bezpečnostních

složek o oblast Českomoravské vrchoviny, kam v tuto dobu zbytek oddílů zvláštního určení směřoval.

Po výše zmíněných událostech nebylo možné dále pokračovat směrem na západ. Velením skupiny bylo rozhodnuto rozvinout další ilegální činnost na Vysočině a Dražanské vrchovině. S historií oddílů Zarevo jsou mimo jiné spjaty i dva další sovětské výsady. Závěrem února 1945 navázalo Zarevo spolupráci se znovu tvořící se jednotkou Jan Kozina. Kozinovci se v tuto dobu nacházeli ve velmi složité situaci. Partyzáni byli odříznuti od spojení s nadřízeným štábem, potýkali se s nedostatkem zbraní, střeliva, destruktivního a zdravotnického materiálu. Mezi oběma partyzánskými skupinami byla navázána spolupráce, avšak nikdy nedošlo k jejich splnutí. Opačná situace nastala při přijetí zbytku členů desantu Luč. Historie partyzánského oddílu Luč nebyla kvůli nedostatku archivních materiálů doposud důkladněji zpracována. Nejvíce se desantem Luč zabýval Zdeněk Jelínek v rámci své práce věnované Zarevu. Poměrně krátká existence oddílu byla ukončena tragickou událostí z 17. února v Osikách, v dnešním okrese Brno-venkov. Velitelství skupiny Luč bylo během schůzky se zástupci oddílu Jermak zastřeleno, protože bylo považováno za provokatéry. Někdy kolem 15. března obdržel kapitán Fjodorov rozkaz o převzetí vedení skupiny partyzánů ze zaniklého desantu Luč. Zarevo bylo proto opět nuceno stáhnout se hlouběji na Dražanskou vrchovinu. Zbytek oddílu Luč byl se Zarevem sloučen 23. března. Díky novému přílivu členů bylo nezbytné přeorganizovat dosavadní Fjodorovovu bojovou taktiku. Štábní skupina byla neustále v pohybu, na vlastní akce bylo možné vysílat čtyři čítající 5–8 lidí. Mimo jiné měli nyní faustovci k dispozici celkem tři radisty.

Díky situaci na frontě a silícímu přílivu uprchlíků, jak z totálního nasazení, tak ze zajateckých táborů, byla v českých zemích v jarních měsících roku 1945 zvýšena aktivita partyzánských skupin. Výjimku nepředstavoval ani oddíl Zarevo. V březnových a dubnových dnech byly zintenzivněny útoky na železnice, zejména v širším okolí Německého Brodu. Poslední velká diverze skupiny byla provedena 1. května 1945. Obecně lze říci, že akce oddílu Zarevo byly poměrně úspěšné, a kromě tragédie v Krasnici neutrpěla skupina větší personální ztráty. Superlativy při hodnocení úspěchů Zareva rozhodně nešetřil Vojtěch Žampach, charakterizující oddíl jako „hlavní sílu partyzánského boje v celých Čechách“ či jako „učitelku partyzánského boje“. Tato tvrzení vzhledem k obecnému rázu partyzánského odboje v českých zemích je nutné brát s kritickou rezervou. Naší povinností je rovněž připomenout v minulosti často přehlíženou stinnou stránku historie oddílu Zarevo, a to nezvládnutí organizace květnového povstání na Fryšavě. Dne 5. května obdržel kapitán Fjodorov rozkaz přesunout se na Žďársko a zamezit postupu prchajících německých vojáků směřujících na západ. Zarevo mělo údajně dorazit na Fryšavu mezi 6.–8. květnem. Faustovci měli povinnost poskytnout místním zbraně a zorganizovat narychlo alespoň základní výcvik. Práce partyzánů byla ale zkomplikována velkými oslavami konce války v noci 8. května. Příštího dne se partyzáni dostali do přestřelky s procházejícím útvarem Waffen-SS čítajícím asi 150 mužů. Značná početní převaha protivníka měla za následek smrt několika místních občanů a diverzantů, řada faustovců byla vážně raněna, mezi jinými i náčelník štábu Vladimír Kadlec či Alexej Belov. Na základě tohoto incidentu bylo rozhodnuto o průběžném odzbrojování všech dalších

SEZNAM LITERATURY

ČERNÝ, Vladimír. Protipartyzánské operace na Moravě v letech 1944–1945. Brno, 2006. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Historický ústav.

ČERVENÝ, Ondřej. Osvobození Žďársko. Brno: Sypták, 2014.

HROŠOVÁ, Marie. Na každém kroku boj: historie 1. československé partyzánské brigády Jana Žižky (srpen 1944–květen 1945). Vsetín: Český svaz bojovníků za svobodu, Sdružení domácího odboje a partyzánů, Historická skupina 1. čs. partyzánské brigády Jana Žižky, 2012.

JELÍNEK, Zdeněk. Partyzánský oddíl zvláštního určení Zarevo. Kolín: OV ČSPB, 1988.

KOPEČEK, Pavel. Odbojové hnutí na střední Moravě v letech 1939–1945: v kontextu protifašistické rezistence v protektorátu Čechy a Morava a v Evropě ovládané nacistickým Německem. Praha: Epoque, 2023.

KORDOVÁ, Vlasta. Smrt? Eto vojna, eto ničevno...: odbojové hnutí a partyzánské výsady ze Sovětského svazu na Českomoravské vrchovině. Acta Universitatis Purkynianae Facultatis Philosophicae. Studia historica. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2020.

NĚMEČEK, Jan. Kapitoly z osvobození Československa 1945. Praha: Academia, 2017.

ŠMEJKAL, Pavel. S Moskvou za zády: zpravodajci – parašutisté – partyzáni. Průvodce. Praha: Academia, 2021.

ŽAMPACH, Vojtěch. Partyzánské portréty. Brno: Blok, 1980.

SEZNAM ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ

Oficiální stránky obce Litošice. Památník padlých partyzánů. [cit. 2025-02-25]. Dostupné z: <https://www.litosice.cz/inpage/pamatnik-padlych-partyzanu/>.

Spolek pro vojenská pietní místa. Dvorecko. Pomník Obětem 2. světové války. [cit. 2025-02-25]. Dostupné z: <https://www.vets.cz/vpm/mista/obec/8955-dvorecko/>.

Spolek pro vojenská pietní místa. Krasnice. Pomník partyzánům. [cit. 2025-02-25]. Dostupné z: <https://www.vets.cz/vpm/mista/obec/3385-krasnice/>.

Память народа. [cit. 2025-02-25]. Dostupné z: <https://pamyat-naroda.ru/>.

procházejících vojáků. Zajatí vojáci byli posléze odvedeni na shromaždiště a popraveni. Přesný počet obětí není známý. V devadesátých letech bylo částečně exhumováno celkem 51 těl, z toho jedna ženská kostra. Na základě antropologického výzkumu se povětšinou jednalo o mladíky okolo 18 let nebo muže ve věku asi 50 let. Muži byli podle nalezených identifikačních známek vojáci wehrmachtu či příslušníci Říšské celní správy. Exhumované ostatky nesou známky týrání, na příklad četného pobodání. Zvláště brutálně byla zabita žena cestující s německými vojáky. Násilnosti spojené s odzbrojováním německých vojáků byly ve starší literatuře popřeny nebo záměrně vynechány. V noci z 10. na 11. května dorazila na Fryšavu RKKK, s níž se spojila skupina Zarevo. Bojový úkol oddílu zvláštního určení byl ukončen. ■

Z prken legionářského divadla až do výboru spořilovské jednoty ČsOL

Vojáky je třeba nejen zásobovat materiálem, živit, šatit, poskytovat zdravotní péči, ale také je potřeba pro ně zajišťovat kulturní vyžití. Zvláště pokud se jedná o vojáky, jejichž domovy a rodiny se nacházejí tisíce kilometrů daleko, a oni jsou účastníky složité občanské války. To platilo o československých legionářích v Rusku, kteří zřizovali vlastní hudební tělesa či divadelní soubory. A vedle mužských herců a zpěváků se na jevištích objevovaly i herečky a zpěvačky, z nichž dvě se staly rovněž legionářkami. Zde je příběh jedné z nich, která se po válce stala členkou Československé obce legionářské.

Narodila se před 130 lety, 12. dubna 1896, v Kolíně jako Jiřina Kústová. Před válkou navštěvovala dívčí střední školu spolku Vesna v Brně, než ji starší bratr Václav vzal s sebou na prázdninovou cestu do Ruska. Do Moskvy dorazili v červenci 1914, jen několik dní před rozpoutáním první světové války. Sbaleno měli jen na šest týdnů, ale nakonec se rozhodli nevracet do Rakousko-Uherska a v Rusku zůstat. Za byt a stravu pracovali jako výpomocná síla u rodiny českých krajanů.

V roce 1916 se sourozenci Kústovi přesunuli do Samary, kde se setkali s československými legionáři. Bratr Václav se stal příslušníkem 9. střeleckého pluku. Od střelce (vojína) se vypracoval na podporučíka, stal se členem osvětového odboru a redakce ruské mutace Československého denníku. Také jeho sestra Jiřina se zapojila do služby u československého vojska. Od září 1918 působila u osvětového odboru 9. pluku coby sopránová zpěvačka, později i jako herečka. Její první rolí byla postava Julie, manželky Karla H. Borovského, v divadelní hře Havlíček. Ta měla premiéru 16. listopadu 1918 v měšťanské hudební škole v Jekatěrinburgu. V únoru 1919 byla Jiřina Kústová včleněna do československého vojska, oficiálně jako zdravotní sestra, fakticky však jako příslušnice divadelní komandy (oddělení) Informačně osvětového odboru Ministerstva vojenství. Podobně byla do vojska přijata i herečka Růžena Pejšová.

Domů do vlasti, mezitím proměněné do svobodné Československé republiky, se pak Jiřina Kústová vrátila až v červenci 1920 v rámci měsíc a půl trvající plavby 25. transportu na lodi Keemun. Máme však zprávy o jejím dalším cestování. V říjnu 1923 se v americkém Chicagu provdala za houslistu Ondřeje Ludvíka. Společně založili rodinu, narodil se jim syn Boris, a přestěhovali se zpět do Československa. Ludvíkovi bydleli v Kolíně, od roku 1929 na pražském Spořilově. Sestra Jiřina Ludvíková byla členkou kolínské i spořilovské jednoty Československé obce legionářské, přičemž v jednotě Spořilov se stala i členkou výboru. Nutno poznamenat, že patřila k ojedinělým příkladům výjimek, neboť jinak tvořili členskou základnu spolku za první republiky výhradně mužští veteráni z legií.

O jejím dalším životě během německé okupace a po ní již nemáme mnoho zpráv. Snad se nám je podaří doplnit. Jiřina Ludvíková zemřela 16. dubna 1970 v Praze, ve věku 74 let, a pochována byla do rodinného hrobu na centrálním hřbitově v Kolíně, podobně jako její bratr, jenž zemřel o rok později.

Jiřina Kústová v době působení u čs. vojska na Sibiři (VÚA-VHA Praha)

Legionářka Jiřina Kústová po návratu z Ruska, dekorovaná Čs. revoluční medailí (sbírka ČsOL)

Sestra Jiřina Kústová (Ludvíková) zpívala hymnu „Kde domov můj“ nejen na jevištích, ale také na několika pohřbech legionářů, pochovaných daleko od domova. Po čtrnácti letech to komentovala slovy: „Vždy vzpomínám – byt' zněla ta píseň při sebe radostnější příležitosti, oběti všech těch tisíců našich bratří, kteří z bezměrné lásky ke svobodě vykrváceli pro štěstí budoucích.“ ■

**Vážené sestry, vážení bratři,
milí čtenáři,**

Legionářský směr, časopis Československé obce legionářské, vstupuje ve čtrnáctém roce své existence do nové fáze. V uplynulých letech se stal důležitou součástí vzájemné komunikace v rámci našeho spolku a z řady důvodů je potřebné, aby i nadále disponovala Československá obec legionářská i tímto druhem média, jehož prostřednictvím se prezentuje dovnitř a navenek.

Předsednictvo Republikového výboru ČsOL schválilo na svém březnovém jednání, že tištěné vydání Legionářského směru bude nadále **bezplatně zasíláno členkám a členům ČsOL, kteří v daném roce dovrší 70 let věku a starším.**

Bezplatně bude Legionářský směr i nadále v elektronické verzi k zobrazení a ke stažení na webových stránkách našeho spolku csol.cz, kde jsou k dohledání všechna doposud vydaná čísla, včetně velmi úspěšných speciálů věnovaných významným historickým momentům a údobím.

Pro všechny další zájemce o tištěnou podobu Legionářského směru bude zasílání zpoplatněno. **Předplatné pro rok 2026 bylo odsouhlaseno ve výši 300 Kč** tak, aby bylo možné pokrýt jak náklady spojené s výrobou, tak náklady na poštovné.

Na tomto místě se dozvíte, jakým způsobem si můžete tištěná čísla Legionářského směru pro letošní rok předplatit. Při platbě předplatného, které učiníte bankovním převodem, věnujte prosím pozornost správnému zadání všech náležitostí, aby bylo možné přijatou platbu efektivně a nesporně zpracovat a identifikovat s adresátem.

Číslo účtu: 123-3400640297/0100

Variabilní symbol: „datum narození“

Datum narození uveďte ve tvaru DDMMRRRR.
Příklad: předplatitel narozený 21. 8. 1977 zadá 21081977 do kolonky variabilní symbol.

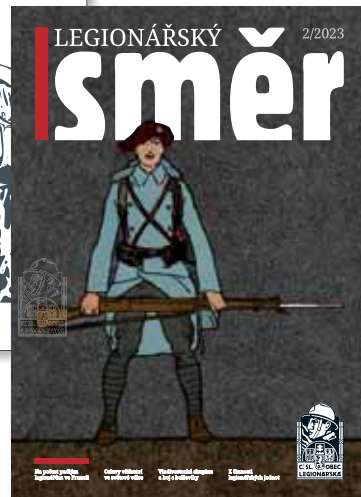
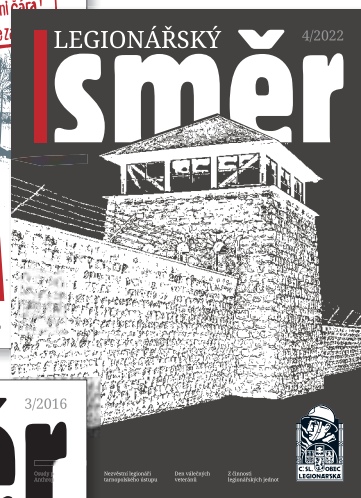
Zpráva pro příjemce: „Příjmení Jméno, Ulice čp., PSČ, Město“

Do kolonky Zpráva pro příjemce je třeba uvést adresu pro doručování Legionářského směru.

Příklad: Nováková Jana, Dlouhá 218, 253 01, Hostivice

Žádné další údaje k platbě nepište.

Děkujeme všem členkám a členům ČsOL, ale i čtenářstvu z řad široké veřejnosti, kteří se rozhodnou podpořit zachování Legionářského směru prostřednictvím odebírání tištěných vydání prostřednictvím předplatného. ■

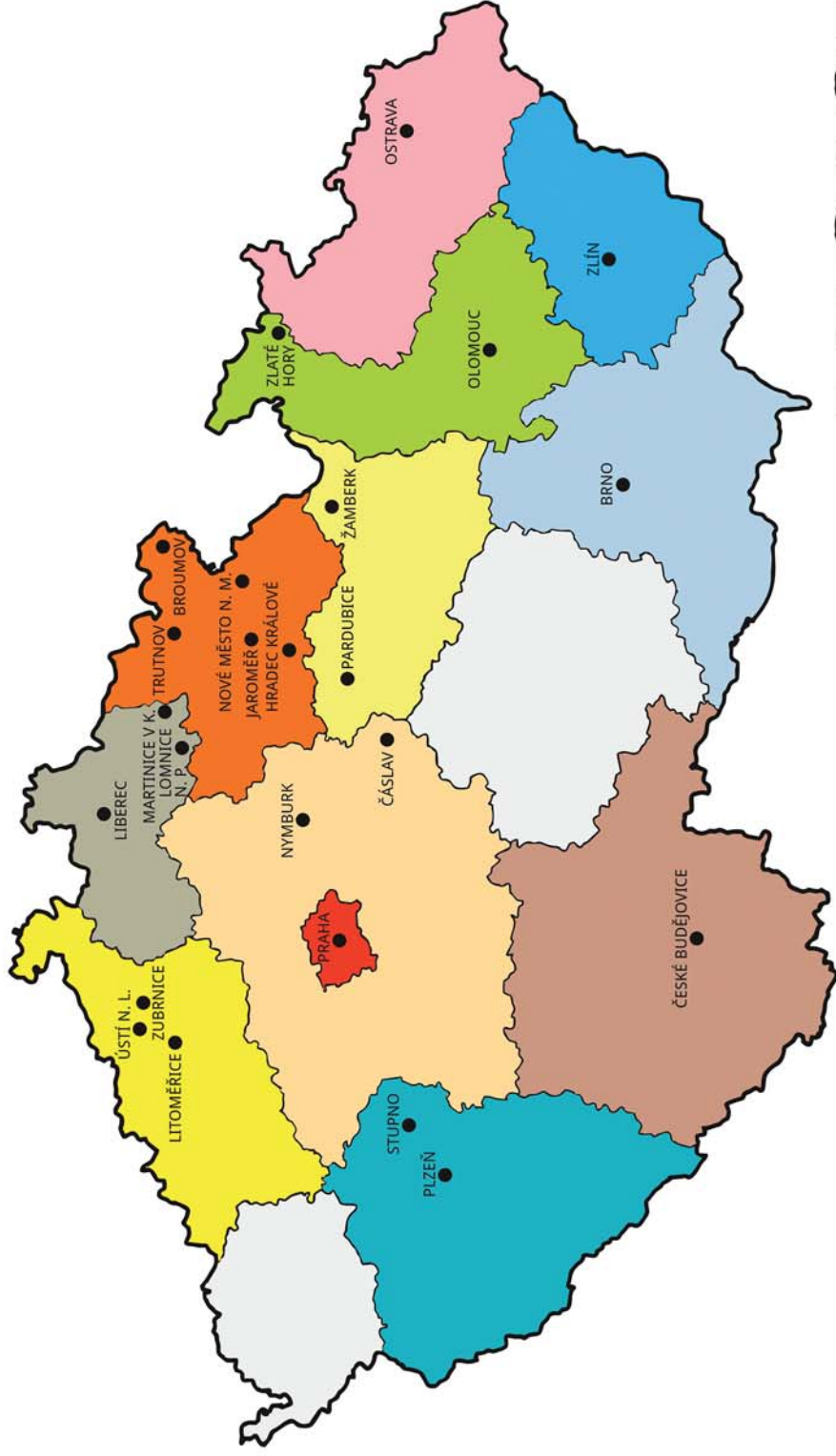

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je prezentovat rozsáhlou a různorodou činnost Československé obce legionářské, připomínat odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VYDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel.: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz **ŠÉFREDAKTOR:** Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz **EDITOR:** Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz **GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE:** Vydavatelství MAC, spol. s r.o.,

Na Spojce 968/7, 101 00 Praha 10 - Vršovice **ADRESA REDAKCE:** Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 **UZÁVĚRKA ČÍSLA:** 17. dubna 2026, **EVIDENČNÍ ČÍSLO:** MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty.

LEGIOVLAK 2026

LEGIOVLAK.CZ

Změna termínů a trasy vyhrazena.

ČESKOSLOVENSKÁ
OBEC LEGIONÁŘSKÁ

Ministerstvo obrany
České republiky

Ministerstvo dopravy

České dráhy
Národní dopravce

SPRÁVA
ŽELEZNIC

MUZEIUM
STARÝCH
STROJŮ
a technologií

Muzeum československých legií

Štěpán Frank

Otakar Nejedlý: Francouzská bojiště československých legií

Nedílnou součástí historického povědomí o československých legiích jsou umělecké aplikace. Chceme vám tak představit edici cyklu obrazů Francouzská bojiště československých legií, která se pokouší o vizualizaci vlastních zkušeností a pocitů, které byly nabyty na francouzských bojištích těsně po světové válce se speciálním soustředěním na místa spjatá s československými legionáři ve Francii. Záměrem autora není pouhá dokumentace, ale především interpretace významu, přičemž se jedná o zajímavé snoubení vysokého umění i svědectví. Otakar Nejedlý se nepokouší o heroické zachycení perspektivy bojiště, ale spíše o vizuální dojem z krajiny poznamenané krvavými boji a také o nastínění specifík terénního reliéfu té či oné lokality. Charakter jednotlivých území ovlivňoval způsob vedení bojů a válka na oplátku zásadně přetvářela jejich podobu i význam.

Záhy po ukončení války totiž vyvstala v rámci národního narativu potřeba zaznamenat místa působnosti československých legionářů, čehož se ujal Památník odboje, který začal organizovat zahraniční expedice. Otakar Nejedlý se do projektu zapojil – původně byl určen pro sibiřskou výpravu, nakonec však převzal vedení cesty do Francie. Nejedlý se na památná místa podíval spolu s Vincencem Benešem a Bohuslavem Harnou, přičemž své dojmy Nejedlý zpracoval ve své knize Malířovy dojmy z francouzského bojiště.

Autor se ve svých malbách věnoval například okolí Remése či Belloy-en-Santerre, kde je příroda líčena jako prostor nasáklý krví a poznamenaný násilím. Rovněž návrší 140 u Neuville-Saint-Vaast je chápáno jako místo hlubokého utrpení, kde země nese stopy lidských obětí. Rozptýlené ostatky padlých zde symbolizují rozsah ztrát i anonymitu smrti i piety

ve válečném konfliktu. Celek autorovy výpovědi tak představuje nejen uměleckou reflexi konkrétních historických míst, ale také obecnější úvahu o vztahu člověka, války a krajiny. Bojiště jsou chápána jako symbolická obětiště lidského snažení, v nichž se střet ideálů a politických cílů proměňuje v hmatatelnou, krajinu poznaménávající zkušenost.

Pokud chcete na vlastní oči vidět reprodukce maleb Otakara Nejedlého v pochmurném prostředí stylizovaného do podoby zákopů, navštivte od května do srpna Muzeum československých legií v Praze, kde naleznete klidné a důstojné místo pro studium tohoto neobvyklého a působivého uměleckého i historického skvostu. ■

